پرۆژەی چاکسازی بنەڕەتی بۆ سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستان ... سامان عەول

ئایا چاکسازییەکی بنەڕەتی بۆ ئێستای هەرێمی کوردستان پێویستە، یان هەڵبژاردن و گۆڕینی کەسایەتی و حیز و گرووپەکان، ئایا تەنیا ئەوە بەسە کە حیزبی نوێ دابمەزرێنین و لەسەر هەمان سیستەمی شکستخواردو بچینە گەمەی هەڵبژاردنەوە و هیوامان بەوەبێ کە گۆڕانکاری ڕاستەقینە دەخوڵقێنین یان ئەمە مەحاڵە؟

ئالبێرت ئەنیشتاین(Albert Einstein 1955-1879) دەڵێت: (گەمژەیی ئەوەیە کە کردارێك بەهەمان شێواز و هەمان هەنگاو دووبارە بکەیتەوە و چاوەڕوانی دەرئەنجامی جیاوازبکەیت)، واتە بۆئەوەی ئەنجامەکەمان جیاوازبێت دەبێت هەمان کردار دووبارە نەکەینەوە و بۆئەوەی هەمان کرداریش دووبارەوە نەکەینەوە، دەبێت یاساکانمان و سیستەمی سیاسی بەم شێوازە لە حکومڕانیی بگۆڕین.

کوردستان ئێستا لەهەموو ڕوێکەوە داڕوخاوە، لەڕوی ئابورییەوە، لەدەستدانی زۆربەی سەرچاوە ئابورییەکان، وەك بیرە نەوتەکانی کەرکوك و خاڵە سنورییەکان و تەنانەت کار گەیشتە داخستنی فڕۆکەخانەکانیش، ئێستا کوردستان خاوەنی هیچ سەرچاوەیەکی ئابوری تۆکمە و سەربەخۆ نییە.

لە ڕووی سیاسیشەوە، خاوەنی پارلەمانێکی بەسەرچوو و حکومەتێکی تاکلایەنە (لەدوای کشانەوەی گۆڕان و کۆمەڵ و یەکگرتووە) و کورسییەکی سەرۆکایەتی بەتاڵین.

لە ڕووی سەربازیشەوە، دوو حیزب خاوەنی دوو هێزی تایبەتن و ئەو هێزەیش کە پاراستنی کوردستانی لە ئەستۆ گرتبوو، ئێستا لەدوای کشانەوەیان لە کەرکوك، بۆموچە بە ورەیەکی ڕوخاوەوە بۆ دامرکاندنەوەی خۆپێشاندنەکانی خەڵکی کوردستان بەکاردەهێنرێن.

واتە دەتوانین بڵێین ئێستا کوردستان بەرەو هەڵدێر دەڕوات و لەبەردەم داکشانێکی تەواوەتیدایە و ئەگەری ئەوەش هەیە بەڵکو لەلایەن ئێران و تورکیا و شیعەوە کار بۆ ئەوە دەکرێت کە کوردستان بکرێتەوە بە سێ پارێزگا و کۆتایی بە سیستەمی فیدڕاڵییەت بهێنرێت لە عێراق.

ئەو هەوڵانەی ئێستا لە کوردستاندا لەئارادان بۆ چاکسازی

ئەوەی هێزە سیاسییەکانی دەرەوەی پارتی و یەکێتی باسی لێوەدەکەن (ئەگەر نەوەی نوێ بێت، یان هاوپەیمانییەکەی گۆڕان\ کۆمەڵ\ هاوپەیمانی بۆ دیموکراسی و دادپەروەری بێ) ئەوەیە کە لەڕووی سیاسییەوە سیستەمی حوکمڕانی کوردستان دەکەن بە پارلەمانی و لەڕووی ئابورییشەوە بودجەی هەرێم و هەموو سەرچاوە دارایییەکان لەژێر دەسەڵاتی ئەم دوو حیزبە دەربهێنن، لەڕووی سەربازیشەوە کار بۆ دروستکردنی سوپایەکی نیشتیمانی و دوور لە حیزبایەتی بکەن، باشە ئەمە لە خەون ناچێت؟ بەتایبەت: 1. کوردستان لە نەخۆشێك دەچێت کە لەژووری بوژانەوەدا بێت و لەلایەکی تریشەوە ئەم دوو حیزبە بە ئاشکرا دەڵێن ئێمە دەستبەرداری دەسەڵات نابین تەنانەت ئەگەر لە هەڵبژاردنەکانیشیدا سەرکەوتوو نەبین، جگەلەوەش ڕێگەنادەین چەك بکرێین (هەروەك مەلا بەختیار، ئەندامی مەکتەبی سیاسی ی.ن.ك لە چاوپێکەوتنێکدا ئاماژەی پێکرد).

2. بەرەی ئۆپۆزسیۆنیش خاوەنی بیر و بۆچوون و روانین و ئایدیۆلیژیای جیاوازن و هەروەها میکانیزمی چارەسەرکردنیشیان بۆ کێشەکان جیاوازی هەیە هەروەك لەرابردوودا بینیمان، هەروەها ئەگەری زۆریش هەیە کە هەندێك لەم لایەنانە لەپێناو بەرژەوەندی تایبەت و پۆست و پایەدا بچنە پاڵ یەکێتی و پارتی.

3. ئەگەر بەشدارییەکی فراوانی کۆمەڵانی خەڵك لە هەڵبژاردنەکان نەبێت ئەم هەوڵانەی هێزەکانی دەرەوەی پارتی و یەکێتی شکست دەهێنێت، لەم دۆخەشدا کە خەڵکی کوردستان کە لەڕووی سایکۆلۆژیی و دارایییەوە داڕوخاون (بەتایبەت لە دوای کشانەوەی هێزەکانی پێشمەرگە لە کەرکوك و شکستی خۆپێشاندانەکان)، بۆیە زەحمەتە هەر کەس و لایەنێك بتوانێت دەسەڵات بگرێتە دەست و جارێکیتر ببێتە هیوا بۆ خەڵکی کوردستان و چاکسازی لە سیستەمی حکومڕانیدا بکات، بەوجودی ئەو هەموو ساختەکارییانەی کە لەرێژەی بەشداربووان و دەرەنجامی هەڵبژاردنەکاندا دەکرێت.

بۆیە دەتوانین بڵێین نە هەڵبژاردن فریادڕەسە و نە ئەم هێزانەی دەرەوەی پارتی و یەکێتی دەتوانن دەسەڵات بگرنە دەست، هەروەها نەدەشتوانن چاکسازی ڕیشەیی لە سیستەمی حوکمڕانی کوردستاندا بکەن، جگەلەوە بەلایەنی کەمەوە ناشتوانن هەرێم بگەڕێننەوە سەردەمی پێش ڕیفڕاندۆم.

پرۆژەی چاکسازیی بنەڕەتیی

بۆئەوەی چاکسازییەکانمان دەرەنجامی هەبێت، دەبێت بیر لە چاکسازیی

بنەڕەتیی لە سیستەمی سیاسی و گۆڕینی یاسا و هەروەها دانانی دەستورێکی شایستە بۆ کوردستان بکەینەوە. بۆ ئەمەش دەبێت سوود لە دەستور و یاسای ئەو وڵاتانە وەربگرین کە لەڕووی جیۆپۆلیتیکییەوە لە هەرێمی کوردستان دەچێت، بۆیە ئەم پڕۆژەیە بە سوودوەرگرتن لە ئەزموونی 727 ساڵ مێژووی کۆنفیدڕاڵی سویسرا ئامادە کراوە و دەخرێتە بەردەم هەموو لایەنە سیاسییەکانی هەرێمی کوردستان و هەروەها رووناکبیران و ڕێکخراوە مەدەنییەکان.

بەو ئومێدەی کە بکرێت بە داواکارییەکی جەماوەری و پڕۆگرامی ئەو حیزب و لایەنانەی کە داوای چاکسازیی بۆ هەرێمی کوردستان دەکەن، هەموان پێکەوە بتوانین ئەم پڕۆژەیە بێنینە سەر مێزی گفت و گۆو دانوستان و کار بۆ پراکتیزەکردنی خاڵەکانی بکرێت.

چۆن سویسرا و کوردستان لەڕووی جیۆپۆلیتیکەوە لەیەك دەچن؟

سویسرا لەڕووی جوگرافییەوە کەوتۆتە سەر چیاکانی ئەلپ لە ناوەڕاستی ئەوروپا، هەروەك چۆن کوردستان کەوتۆتە سەر زنجیرە چیایەکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ناوچە شاخاوییەکان هەمیشە سنوری ئیمپراتۆرەکان بووە (سویسرا دەکەوێتە نێوان چوار دەوڵەتی زلهێزەوە کە خاوەنی ئیمپراتۆرییەت بوونە و بریتین لە: نەمسا و ئیتاڵیا و فەرەنسا و ئەڵمانیا و، کوردستانیش دەکەوێتە نێوان سێ نەتەوەی گەورەوە کە خاوەنی ئیمپراتۆرییەت بوونە و بریتین لە: عەرەب و تورك و فارس).

لەنێو چیاکانی ئەلپدا کۆمەڵێك کانتۆنی سەربەخۆ بوون وەکچۆن کوردستان سنوری سەفەوییەکان و عوسمانییەکان بووە و کۆمەڵێك ئیماراتی سەربەخۆی تێدا بووە، ئەم کانتۆنانە لەژێر دەسەڵاتی نەمساوییەکاندا بوون، بەڵام کاتێك کە سێ لەم کانتۆنە سەربەخۆیانە لەساڵی (1291)دا لەژێر چەتری کۆنفیدڕاڵییەکدا دژ بە داگیرکەرانیان یەك دەگرن، بەڵێننامەیەك واژۆ دەکەن کە هەمیشە یەك کۆنفیدڕاڵی کۆیانبکاتەوە، بەڵام کەسیان دەست نەخەنە کاروباری ئەوی تریانەوە، لێرەدا کاتێك لە شەڕی مۆرگاردن بەسەر نەمساوییەکاندا سەردەکەون، ئیتر لەگەڵ ڕۆژگاردا کانتۆن و ئیماراتە سەربەخۆکانی تری ناوچەکە دێنە ناو ئەم کۆنفیدڕاڵییەوە، لەساڵی (1848)دا یەکەم دەستورییان دانا کە تیایدا سویسرا شێوازێکی فیدڕاڵی وەرگرت و لەسەر هەمان شێوازی فەرەنسا سیستەمی سیاسیان دانا کە سیستەمی (کۆمەڵەی نیشتیمانی و حکومەتی کۆمەڵ)ە، لەم سیستەمە سیاسییەدا پارلەمان پێیدەوترێت (کۆمەڵەی نشتیمانی).

دەستوری سویسرا لە ساڵانی (1874) و (1999)دا دووجار دەستکاری کراوە، بەڵام لە ساڵی (1848) تاکو ئەمڕۆ هەمان دەستورە.

لەبەر لەیەکچوونی جیۆپۆلەتیکی کوردستان و سویسرا، ئەمڕۆ دەبینین ڕۆژئاوای کوردستانیش بە سوود وەرگرتن لە ئەزمونی سویسرا کار بۆ دامەزراندنی کانتۆن و حکومەتی خۆجێیی دەکات لەژێر دروشمی هێڵی سێیەم یان نەهجی سێیەم، لەکۆتایشدا کۆکردنەوەی هەموو ئەم کانتۆنانە لە هەرێمکدا کە بە سیستەمی سیاسی کۆمەڵەی نیشتیمانی بەڕێوە دەچێت.
لە ڕۆژئاوا چاك دەزانن کە تەنها دەستوری سویسرایە دەتوانێت سیستەمێکی ئارام بۆ ناوچەیەك دروستبکات کە فرە نەتەوە و فرە ئاین بێت و لەهەمانکاتدا سیستەمێك بێت کە هەرگیز ڕێگە نەدات زۆرینە حوکمی کەمینە بکات.
لە هەرێمی کوردستانی خۆشمان بەجێبەجێکردنی ئەم سێ خاڵەی خوارەوە کە چاکسازیی بنەڕەتیی سیستەمی سیاسی لەخۆدەگرێت، دەتوانین ببین بە خاوەن سیستەمێکی سیاسی سەقامگیر کە لە داهاتودا نەك تەنها دەبێتە چەترێك بۆ هەرێمی کوردستان، بەڵکو شارەکانی تری دەرەوەی هەرێمیش بەبێ ئەوەی سەربەخۆیی خۆیان لەدەست بدەن دەتوانن بێنە ژێر هەمان چەترەوە، وەك ئەوەی کە سویسرا لەماوەی (200) ساڵدا لە سێ کانتۆنەوە بوون بە 13 کانتۆن.

پڕۆژەکە ئەم سێ خاڵە لەخۆدەگرێ

1. گۆڕینی سیستەمی سیاسی. 2. دابەشکردنی دەسەڵاتە ئیدارییەکان بەسەر ناوچەکاندا و دامەزراندنی کانتۆنەکان. 3. یاسای بێلایەنیی هەرێمی کوردستان.

1. گۆڕینی سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستان

لە جیهاندا چوار سیستەمی سیاسی کاریان پێدەکرێت:

1. سیستەمی سەرۆکایەتی وەك ئەمریکا. 2. سیستەمی پەرلەمانی وەك بەریتانیا . 3. سیستەمی تێکەڵ (سەرۆکایەتی\پەرلەمانی) وەك فەرەنسا. 4. سیستەمی حکومەتی کۆمەڵەی نیشتیمانی (حکومەتی پەرلەمان) وەك سویسرا.

بۆ ئێمە ئەوە ڕوونە کە هەرسێ سیستەمەکەی یەکەممان تاقیکردوە و نەگەیشتینە ئەنجام، وەك ئەوەی لە ساڵی (1991)ە کوردستان بە سیستەمێکی پەرلەمانی دەستی پێکرد و لەدوای شەڕی ناوخۆ و روخاندنی

رژێمی بەعس ساڵی (2003)، یاسای سەرۆكایەتی بۆ بارزانی لەلایەن پارلەمانەوە پەسەند كرا، بۆئەوەی یاساكانی هەرێم دژوار نەبێ لەگەڵ دەستوری عێراقدا (سیستەمی حوكمڕانی عێراق پەرلەمانییە بە گوێرەی دەستور)، بۆیە لە كوردستان جۆرێك لە سیستەمی تێكەڵ (سەرۆكایەتی\پەرلەمانی) بەڕێوە دەبرا، بەڵام لە 12.10.2015ەوە پاش ئەوەی پەرلەمان پەكخرا و مەسعود بارزانی بوو بە حاكمی سەرەكی كوردستان و سیستەمی حوكمڕانی لە كوردستان گۆڕا بۆ سیستەمی سەرۆكایەتی، تەنانەت پێش ریفراندۆمەكە بارزانی ئەنجومەنێكی شۆڕشگێڕانەی وەك بناغەی حوكمڕانێكی عەسكەریی دامەزراند.

ئێستا وەكو لۆژیك تەنها سیستەمی چوارەممان لەبەردەم ماوە (سیستەمی حكومەتی كۆمەڵەی نیشتیمانییە)، ئەگەر بە پراكتیزەكردنی ئەم سیستەمە بتوانین هەموو شارەكانی كوردستان(تەنها سلێمانی و هەولێر و دهۆك نا، بەڵكو شارەكانی دیكەش وەك زاخۆ و ڕانییە و هەڵەبجە و كۆیە…..هتد) دەسەڵاتە خۆجێیەكانیان بۆ زیادبكەین تا ئاستی پێكهێنانی (كانتۆن) ئەوە لەماوەیەكی كەمدا دەتوانین ببین بە خاوەنی هەرێمێكی سەقامگیر، كە هیچ حیزب و بنەماڵە یان خێڵ و كەسایەتییەك نەتوانێت كۆنترۆڵی ئەم هەرێمە بگرێتە دەست.

1. حكومەتی كۆمەڵەی نیشتیمانی (حكومەتی پەرلەمان)

فەیلەسوفی بەناوبانگ جان جاك رۆسۆ (Jean-Jacques Rousseau 1778-1712) بە باوكی رۆحی ئەم سیستەمە دادەنرێت بەو مانایەی كە (دەسەڵات دەبێ لەژێر دەستی ئەو كۆمەڵەیەدا بێت كە ڕاستەوخۆ لەلایەن خەڵكەوە هەڵدەبژێررێت كە پێیدەڵێن كۆمەڵەی نیشتیمانی یان كۆمەڵەی گەل)، لەهەمانكاتدا پێیدەوترێ سیستەمی قەیران و دوای شۆڕشەكان (لەبەرئەوەی لەكاتی داڕووخان و قەیران و شۆڕشەكاندا پەنای بۆ دەبرێت)، ئەم سیستەمە بۆ یەكەمجار لە فەرەنسا لەدوای ناسەقامگیریی لەو وڵاتەدا جێبەجێكرا (لە 1792 تا 1795)، پاشان هەڵوەشایەوە و دواتر لە ساڵی 1848دا لە فەرەنسا و سویسرا لەدوای شەڕی ناوخۆی نێوان كاتۆلیك و پرۆتستاندا جێبەجێكرا، لە فەرەنسا لە ساڵی 1871دا كۆتای پێهێنرا بەڵام لە سویسرا تا ئەمڕۆش كاریپێدەكرێت.

حكومەتی كۆمەڵ بەو مانایە دێ، هەرسێ دەسەڵاتی (یاسادانان و جێبەجێكار و دادگا) لەژێر دەستی پەرلەماندا بێت و لەم حاڵەتەدا پارلەمان ئەنجومەنێك پێكدەهێنێت كە لە چەند كەسێك پێكهاتبێت بۆ بەڕێوەبردنی كاروباری حكومەت كە پێیان دەڵێن (ئەنجومەنی حكومەت)

و دادگایش سەربەخۆ نابێ، بەڵکو دادوەرەکانی دادگای باڵا لەلایەن پەرلەمانەوە دادەمەزرێن.
ئەنجومەنی حکومەت لەژێر چاودێری پارلەماندا کاروباری حکومەت دەباتە ڕێوە و ئامۆژگاری و فەرمان لە پەرلەمانەوە وەردەگرێت، بەڵام نابێت ئەندامانی ئەم ئەنجومەنە لەهەمانکاتدا ئەندامی پارلەمانیش بن.
بڕیاری ناو ئەم ئەنجومەنە بە کۆی دەنگ دەبێت و هیچ کەسێك لەم ئەنجومەنە دەسەڵاتی لەوانی تر زیاتر نییە، سەرۆکایەتی ناو ئەم ئەنجومەنە هەرساڵەی بەر کەسێکیان دەکەوێت، جگەلەمەش هیچ کەسێکیش ناتوانێت و بۆی نییە لە یەکجار زیاتر سەرۆکایەتی ئەنجومەنەکە بکات.
شایانی باسکردنە کە سەرۆکایەتی ناو ئەم ئەنجومەنە تەنها تەشریفاتی دەبێت و هیچ دەسەڵاتێکی بۆ زیاد ناکات.
پارلەمان دەتوانێت ئەندامێك یان هەموو ئەنجومەنەکە بگۆڕێت، بەڵام ئەم ئەنجومەنە ناتوانێت پارلەمان سڕ بکات و داوای هەڵبژاردنی پێشوەخت بکا یان پڕۆژە پێشکەش بە پەرلەمان بکات، بەڵکو کارەکانی تەنها جێبەجێکردنی فەرمانەکانی پارلەمان و بەڕێوەبردنی وەزارەتەکان دەبێت.

لەحاڵەتێکیشدا ئەگەر هەر ئەندامێکی ئەم ئەنجومەنە پڕۆژەیەکی هەبێت ئەوە دەتوانێت لەڕێگەی ئەندامانی پارلەمانی حیزبەکەیەوە پێشکەش بە پارلەمانی بکات، لەم سیستەمەدا (حکومەتی پارلەمانی)، دەسەڵاتی لە دەستی پارلەماندا دەبێت.

چۆنێتی پێکهێنانی پەرلەمان

دەبێت پارلەمان دابەشبکرێتە سەر دوو ژوور بەناوی (ژووری ئەنجومەنی نوێنەران) و (ژووری ئەنجومەنی پیران).
ژووری ئەنجومەنی نوێنەران لەو ئەندامانە پێکدەهێنرێن کە ڕاستەوخۆ لەلایەن خەڵکەوە هەڵدەبژێردرێن، هەروەك ژووری ئەنجومەنی پیرانیش لەو ئەندامانە پێکدەهێنرێن کە سەرۆك و جێگری سەرۆکی کانتۆنەکانن.
بڕیارەکانی ناو پارلەمان بە زۆرینەی دەنگی هەردوو ئەنجومەنەکە پەسەند دەکرێت، مەغزای دابەشکردنی پارلەمانیش بەسەر ئەم دوو ئەنجومەنەدا ئەوەیە کە کانتۆنە گەورەکانی وەك هەولێر و سلێمانی کە دەبنە خاوەنی زۆرترین ئەندامانی ئەنجومەنی نوێنەران، نەتوانن بەو زۆرینەیە مافی کانتۆنە بچوکەکانی وەك هەڵەبجە یان دهۆك بخۆن، چونکە لە ئەنجومەنی پیراندا هەموویان سەروو دوو ئەندامیان هەیە، بەمشێوەیەش یەکسان دەبن لە پەسەندکردن یان ڕەتکردنەوەی یاساکان،

چونکە لەکۆتایدا هیچ یاسایەك ناچێتە بواری جێبەجێکردنەوە ئەگەر بێتوو لەهەردوو ئەنجومەنەکەدا بە زۆرینەی دەنگ تێنەپەڕێت.

چۆنێتی پێکهێنانی ئەنجومەنی حکومەت

جوانی ئەم سیستەمە لەوەدایە کە هیچ حیزب و کوتلە و لایەنێك یان نەتەوەیەك یان ئاینی زۆرینەی هەرێم ناتوانێت هەموو ئەندامەکانی ئەم ئەنجومەنە بۆخۆی قۆرخکات بەپاساوی زۆرینەی ناو پارلەمان، بەڵکو ئەندامانی ئەم ئەنجومەنە لە حزبە براوەکانی ناو پارلەمان پێکدێن و لەهەمانکاتدا لە نەتەوە سەرەکییەکانی وڵات (ئەگەر وڵاتەکە فرەنەتەوە بوو) و لە ئایین و مەزهەبە جیاوازەکان (ئەگەر وڵاتەکە فرە ئاینی یان فرە مەزهەب بوو).

بۆ نموونە لە سویسرا کە ئەنجومەنی حکومەت پێکهاتووە لە حەوت کەس، لەبەرئەوەی لەم وڵاتەدا فرە حیزبی و نەتەوەیی هەیە (ئەڵمانی\فەرەنسی\ ئیتاڵی) و فرە مەزهەبیش هەیە (کاتۆلیك\ پرۆتستانت) بۆیە هەرچەندە وەك یاسا نەنوسراوە بەڵام وەکو عورف دەبێ ئەم حەوت ئەندامەی ئەنجومەنی حوکم لە چوار حیزبە سەرەکییەکەی ناو پارلەمان هەڵبژێردرێن و دەبێت لە هەرسێ نەتەوەکەی تێدابێت، هەروەها دەبێت لەهەردوو مەزهەبی کاتۆلیك و پرۆتستانتی تێدابێت، واتە هەر دوو ئەندام لە حیزبەکانی یەکەم و دووەم و سێیەم و ئەندامێکیش لە حیزبی براوەی چوارەم.

بۆ هەرێمی کوردستانیش دەتوانرێت ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنی حکومەت بەگوێرەی ژمارەی وەزارەتە سەرەکییەکان دانرێت و ڕەچاوی ژمارەی شارەکان و پارتە سەرەکییەکانی ناو پارلەمان بکات، بەڵام نابێت هەرگیز لە ژمارەی پەنجەکانی دەست تێپەڕێت.

2. حکومەتی خۆجێی (کانتۆن) بۆ هەموو شارەکانی هەرێمی کوردستان

بۆ چەسپاندنی سیستەمێکی تۆکمە و دیموکراتی و دابەشکردنی دەسەڵاتەکان لە هەرێمی کوردستاندا، دەبێت لەگەڵ گۆڕینی سیستەمی حکومڕانی بۆ سیستەمی سیاسی حکومەتی کۆمەڵ لەهەمانکاتدا دەبێت سیستەمی حکومەتی خۆجێیی بۆ شارە گەورەکانی کوردستان بچەسپێنین و چەند کانتۆنێك دروستبکەین.

کانتۆن ئەو یەکە ئیدارییەیە کە چەند شار و شارۆچکەیەك دەگرێتەوە کە بەشێوەیەکی سەربەخۆ ئیدارەی کانتۆنەکە دەبەن بەڕێوە، تەنها سیاسەتی دراو و سیاسەتی ڕێگەوبان و سیاسەتی دەرەوە و سیاسەتی بەرگریی نەبێت کە ئەمانە لەژێر دەسەڵاتی حکومەتی ناوەندی دەبن.

بەڵام سیاسەتی ناوخۆی کانتۆن و سیاسەتی ئابوری و پەروەردە و ...هتد، دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی ئەو حکومەتە خۆجێییە کە کانتۆنەکان بەگوێرەی دەستورە خۆجێیەکانی خۆیان بۆ کانتۆنەکانیان پێکیدەهێنن.
لەم حاڵەتەدا ئەم دوو ئیداریەی کە پارتی و یەکێتی لە ساڵی (1996)ە پەیڕەوی دەکەن، دەتوانرێت بەشێوەیەکی شەرعی بکرێتە دوو کانتۆنی جیاواز یان زیاد لە دوو کانتۆن، چونکە ناتوانین ئەو ڕاستییە بشارینەوە کە دوو ئیدارەیی تەنها خەتای پارتی و یەکێتی نییە، بەڵکو هەولێر و سلێمانی و ناوچەی بادینان و ناوچەی هەورامان و گەرمیان، هیچ کام لەم ناوچانە نایانەوێت لەژێر دەسەڵاتی حوکمڕانی ناوچەیەکی تردا بن.

ئەم سەبجێکتە مێژووی خۆی هەیە لە ناوچەکەدا، بۆیە ئێمە تەنها بەدەست دوو ئیدارەییەوە پەکمان نەخواردووە و ناناڵێنین، بەڵکو لەلایەکیتریشەوە بەدەست ناوچەگیرییەکی مێژوویییەوە کە ڕێگرە لەبەردەم سیستەمێکی مەرکەزی کە پایتەختەکەی هەولێر بێت، لەم حاڵەتەشدا پێکهێنانی کانتۆن بۆ ناوچە جیاوازەکانی کوردستان تاکە چارەسەرە بۆ دورخستنەوەی بەدکاریگەریی ناوچەگیریی.

3. بێلایەنی (الحیاد)

هەرێمی کوردستان ئارامی و ئاشتی بەخۆیەوە نابینێت ئەگەر بێلایەنی هەرێمی کوردستان نەکرێت بە یاسا و جێبەجێ نەکرێت وەك پرەنسیپێك بۆ چۆنێتی ڕەفتارکردن لەگەڵ وڵاتە دراوسێکانیی و تەواوی دنیادا.
واتە بۆئەوەی هەرێم لە ناکۆکی و شەڕی نەتەوایەتی نێوان (عەرەب\ تورك\ فارس) و ئاینی و مەزهەبی نێوان (ئیسلامی\ مەسیحی و شیعی\ سونی) و و نێودەوڵەتی (ڕۆژئاوا\ ڕوسیا) بپارێزین، سەرەتا دەبێت بێلایەنی خۆمان ڕابگەیەنین.
ئەمەش بە دەرکردنی یاسای بێلایەنی هەرێمی کوردستان دەبێت کە ڕێگەنادات حکومەتی هەرێم ببێت بە تەرەفێك لە هەر ناکۆکییەك لە ناوچەکەدا و لەهەمانکاتدا ناشهێڵێت هیچ گروپ یان پارتێك لە هەرێم لایەنگری وڵاتانی دراوسێ و زلهێزەکان بێت، یان لایەنگری گروپە میلیشیاکان بێت کە شەڕی مەزهەبی یان ڕەیسیستی یان ئاینی دەکەن.
هەروەها پێویستە لەو یاسایەدا سزای هەڵوەشانەوە و دادگایی دیاریبکرێت بۆ حکومەت و کانتۆن و پارت و گروپە جۆراوجۆرەکان لەحاڵەتێکدا ئەگەر بێلایەنی خۆیان لەدەستدا.

نمونەی دەوڵەتێکی بێلان کە 500 ساڵە بێلایەنی خۆی ڕاگەیاندووە و تاوەکو ئەمڕۆ بە ئاشتی و ئارامی لەنێوان دەوڵەتە زلهێزەکانی

دنیادا دەژی، سویسرایە.

سویسرا دەوڵەتێکی بچوکە لەنێوان چوار دەوڵەتی زلهێزی وەك (فەرەنسا\ ئیتالیا\ نەمسا\ ئەڵمانیا)دا، بۆیە دەیزانی ئەگەر بێتو ببێت بە لایەنگریی هەریەك لەم دەوڵەتانەی زیانمەن دەبێت و ناتوانێت سەقامگیربێت، هەربۆیە لە ساڵی (1515)ەوەی بێلایەنی خۆی ڕاگەیاند و تاوەکو ئەمڕۆ نەچووەتە بەرەی هیچ لایەنێك، جگەلەوەش نەلە شەڕەکانی ناپلیۆن و نە لەجەنگی جیهانی یەکەم و دووەمدا و نە لەجەنگی ساردی نێوان ڕۆژئاوا و سۆڤیەتدا بەشداری نەکردووە، بۆیە نەك پێنج سەدەیە سەقامگیرە و داگیرنەکراوە و دابەشنەکراوە، بەڵکو بووەتە سەنتەری دانوسان و ئاشتەوایی لەنێوان نەتەوە زلهێزەکاندا. شایەنی باسە بێلایەنی و سەقامگیریی ئەم وڵاتە بووەتە مایەی بوژانەوەی ئابوری و جێی متمانەی سەرمایەداران.

دەوڵەتە زلهێزەکان و ئیمپراتۆرەکان هەمیشە هەوڵیانداوە کە لە نێوانیاندا دەوڵەتێکی بچوك و بێلایەن دروستبکەن، تاوەکو خۆیان بپارێزن لە شەڕێك کە دەزانن قورسە سەرکەوتن تیایدا، نموونەی لەمجۆرە دەوڵەتانە ئەفغانستان و مەقدۆنیایە.
سویسراش هەمیشە ئەو سنورە ئارامە بووە کە نە فەرەنسییەکان یان ئەڵمان یان نەمسا و ئیتالیا نەیانویستووە لەنێوان خۆیاندا تێکیبدەن.
کوردستانیش کاتێ بێلایەنی خۆی ڕاگەیەنێت، ئەوە دەبێتە ئەو هەرێمە بچوکەی کە نە تورکیا و نە ئێران هێرشناکەنە سەری و وەك سنورێکی ئارامی نێوان دونیای شیعە و دونیا سونە تەماشادەکرێت، لەسەروو ئەوەشەوە و دوردەکەوینەوە لە دەستێوەردانی ئەمریکا و ڕوسیاش و لە کۆتاییدا دەبێتە ئارامگەی سەرمایەدارانی ناوچەکە و بوژانەوەی سەرچاوە ئابورییەکان.

کورتەیەك

لەهەرێمێکدا ناوچەگەرایی ڕەگی داکوتابێت و دوو حیزبی خاوەن هێزی چەکدار بۆ ماوەی بیست و شەش ساڵ سنوریان لەنێوانیاندا دانابێت و هیچ مێژوو و ئەرشیفێکیش لە حکومڕانی سەبەخۆ نەبێ و فرە نەتەوەیی و ئاینیی و فرە مەزهەب و زمانیش لە هەرێمەکەتدا بوونی هەبێت، چۆن دەکرێت بتوانین ببین بە خاوەنی هەرێمێکی سەقامگیر و سەرکەوتوو؟

سیستەمی حکومەتی پارلەمانی سیستەمی رزگاربوونە لەکاتی قەیران و داڕوخان و شکستی حوکمڕانیدا، بۆیە فەرەنسا ئەوکاتانەی کە قەیرانی

گەورە ڕووی لە سیستەمی حوکمڕانییەکەی کردبێت، پەنای بۆ ئەم سیستەمە بردووە.
تورکیا و ئەتاتورکیش لە ساڵی (1924)دا بەهەمانشێوە پەنایان بۆ ئەم سیستەمە بردووە، بۆئەوەی بتوانێت لەدوای داڕوخانی دەوڵەتی عوسمانی لەجەنگی جیهانی یەکەمدا دەوڵەت و سیستەمێکی سەقامگیر دروستبکەن، بەڵام لەگەڵ کات و سروشتی ئەم دەوڵەتانەدا لەکۆتاییدا ئەم سیستەمە کاڵبووەتەوە یان لابراوە ، چونکە وەك پێشتر ئاماژەم پێدا پتر سیستەمێکی فریادڕەسە لەکاتی قەیرانەکاندا، بەڵام ئەمەی وایکردووە کە لە سویسرا بەردەوامیی پێبدرێت ئەوەیە کە سویسرا پێکهاتووە لە (٢٦) کانتۆنی سەربەخۆ و جگە لەمجۆرە سیستەمە سیاسییەش هیچ سیستەمێکی سیاسی ناتوانێت یەکسانییەکی ڕاستەقینە لەنێوان ئەم کانتۆنانە دروستبکات کە هەندێکیان بچوکن و لەژێر هیچ سیستەمێکی تردا مافەکانیان پارێزراو نابێت.

ئێمەی کوردیش هەر لە مێژوودا هەرگیز خاوەنی حکومەتێکی مەرکەزی نەبوین، بەڵکو خاوەنی کۆمەڵێك ئیماراتی سەربەخۆ بووین، ئێستەش هەر ناوچەیەك لە کوردستان جیاواز لە ناوچەکانی تر دەیەوێت حکومڕانێتی خۆی بکات.
دوو ئیدارەیی و ناوچەگەرایی و تایبەتمەندێتی شار و ناوچە جیاوازەکانی کوردستان، بەنموونە شەنگال و کەرکوك ئەوەمان پێدەڵێت کە لەپاڵ سیستەمی حکومەتی پارلەمانی دەبێت دەسەڵاتی بەڕێوەبەردنی ئیداری شارە جیاوازەکانیش بکرێتە حکومڕانی خۆجێی یاخود کانتۆن، بەمشێوازەش نەك تەنها حکومڕانییەکی سەنتەری تاکە کەس یان تاکە پارتێك ناهێڵین، بەڵکو دەسەڵاتی مەرکەزیش کاڵدەکەینەوە و هەر هاوڵاتییەك لە ناوچەکەی خۆیدا پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە حکومەتە خۆجێکانەوە دەبێت و هەروەها هەر حکومەتێکی خۆجێیی بە ئازادی خزمەتی ناوچەکەی خۆی دەکات.
لەم حاڵەتەشدا جۆرێك لە کێبەڕکێ لەنێوان کانتۆنەکاندا دروست دەبێت بەوەی کام ناوچە دەتوانێت زیاتر خزمەتی هاوڵاتیانی خۆی بکات، لە کۆتایشدا ئەم کێبەرکێیەش دەبێتە مایەی بوژانەوەی ئابوری و سیاسیی و سەقامگیریی سیاسی هەرێمی کوردستان.

تەواوکەری چاکسازییەکانی کوردسان بە یاسای بێلایەنی حکومەت و پارتەکان کامڵ دەبێت، چونکە بەدرێژایی ئەزموونی حکومڕانی پارتەکانی ئەم هەرێمە هەمیشە دەستێوەردانی دەرەکی بووەتە هۆکاری شەڕی ناوخۆ و جۆرەها ناکۆکی تر، کوردستانیش تاوەکو ئەمڕۆ لەژێر ڕەحمەتی تێپبارانی سنورەکانیدایە و وڵاتانی وەك ئێران و تورکیا و

سعودیە و ئەمریکا و ڕوسیا و تەنانەت حکومەتی ناوەندی عێراقیش لە بەغدا، بە گومانەوە دەڕواننە هەرێمی کوردستان و لەو هەوڵەدان کە حکومەتی هەرێم و گروپ و پارتە دەسەڵاتدارەکان بخەنە ژێر کۆنتڕۆڵ و ئەجیندای خۆیان و دژ بە نەیارانیان بەکاری بهێنن، بۆیە زۆرجار دەبینین کوردستان دەبێتە مەیدانی یەکلاییکەرەوەی شەڕەکانیان.

تەنها بە پراکتیزەکردنی پرەنسیپی بێلایەنی حکومەت و پارتە سیاسییەکان، کوردستان دەگەیەنێتە ئەو ئارامگایەی کە‌ هیچکام لە وڵاتە زلهێزەکان لێی نەترسن، بەمجۆرەش دەتوانین ئەم هەرێمە بچوکە‌ سەرکەوتووە دروستکەین لەنێوان کۆمەڵێك دەوڵەتی ناکۆکی وەك: (سعودیا\ ئێران\ عێراق\ تورکیا\ سوریا)، وەك ئەوەی کە سویسرا دروستیکرد لەنێوان کۆمەڵێك دەوڵەتی ناکۆکی وەك: (ئەڵمانیا\ ئیتاڵیا\ نەمسا\ فەرەنسا)دا.

بەلەیەکچوونی جیۆپۆلەتیکی کوردستان و سویسرا، دەتوانین پەیڕەوی ئەو دەستورەی ئەوان بکەین کە ئەوانی کردووە بە نمونەی دەوڵەتێکی کۆنفیدڕاڵی سەرکەوتوو، ئەمڕۆش ڕۆژئاوا دەبینین لەسەر هەمان ڕێچکە ناوچەکانی خۆیان دەبەنەڕێوە لەژێر دروشمی مەنهەجی سێیەم (واتە نە مەنهەجی دیکتاتۆری و نە مەنهەجی ئیسلامی سیاسی)، ئێمەیش دەتوانین ئەم مەنهەجە لەژێر دروشمی چاکسازی بنەڕەتی لە سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستاندا پەیڕەو بکەین.

29.01.2018

عەفرین لەژێر ڕەحمی شمشێری سوڵتەی سوڵتانی زۆردار.... گەشتیار مەحمود

نەتەوەی کورد لەهەرپارچەیەکی خاکی داگیرکراودا، بەدرێژای مێژوو نەیارانی زۆردار بەپاساوی جۆراوجۆر لەسەربنەمای مەزهەبی شیعی و سوننەگەڕای و نەریتی خێڵەکی و عەشیرەتگەڕای نەتەوەی کوردیان بەشبەشکردوە و شوناسی نەتەوەخوازی لای تاکی کورد کاڵکراوەتەوە

تاوەکو بورکانی پەنگخواردوی هەستی ناسیۆنالیزم و نەتەوەپەروەری کورد دیوار وبەربەستی کپکراوی شەقبردوە و نەیاران هەرگیز نەیانتوانیوە پشکۆی ئاگردانی شۆڕشەکانی ئەم گەلەستەمدیدەیە دابمرکێننەوە. بەداخەوە، هەرکاتێک ئازایەتی و نەبەزی کورد شکێنەری کۆت وزنجیری ژێردەستەیی و زۆرداری بووبێت دوژمنانی کورد لە نیشتیمانی ئەم نەتەوەیدا تۆی خوێنڕێژی و دوبەرەکیان لەناو کوردا چاندوەو ناهۆشیاری و ساویلکەی کورد وایکرد نەوەدوای نەوە بەمیراتی تێکقژان و یەکترلەناوبردن ویەکترقڕکردن بەری چێنراوی نەیاری باوانیان زیندووبکەنەوە. لەهەمان کاتیشدا دوژمنانی کورد بە گیانی وەحشگەڕی تێنوێتیان بەمژینی خوێنی ئەم نەتەوە بەدبەختە شکاندوە و زۆر جار بە بەرچاوی هەموو دونیا مێژووی نامرۆڤایەتی دژبەکورد گەیشتۆتە لوتکەی ناشرینی و پیسی ودڕندەکاری ئێستاش ئەم زەڵکاوە هەرلێی ئەچۆڕێ و هەر لە پەرەسەندن دایە.

لەم سەردەمەدا، ئەوەی بەئاشکرا دژ بە عەفرین دەکرێت مشتێکە لەخەرمانی جەنگەستانی نامرۆڤایەتی دوژمنانی کورد کە سەدە دوای سەدە لەزەماوەندی دەستگرتنەشانی تورک و عەرەب و فارس وێنە تاوانکاریەکنیان دوبارەدادەڕێژنەوە. لەهەموو لایەکەوە گورگە دەمبەخوێنەکان جارێک لەژێرناوی ڕێکخراوی تیرۆرستی داعش و جارێک لەژێرناوی پاکتاوی تیرۆر و ئاسایشی نەتەوەی تورک پەلاماری عەفرین دەدرێت و لەناوچاڵی تاریکی بێکەسی دا مناڵ و دایک و پیروپەکەوتەی بێتاوانی کورد زیندەبەچاڵ دەکرێن و ژیانیان لێدەسەندرێتەوە. ئەوانەش لەرووی ئاینی و یاسای و سیاسی یەوە کەڕەوایەتیان بەم پەلامارە وەحشیەتگەڕییەدا بەتاهەتەیە بەرنەفرەتی مێژوو کەوتوون. ئەوەی جێگای تێڕامان و ووردبونەوەیە لەم پلانەدارێژراوەدا کەپێویستە شیکردنەوە و وردبینی بۆ لێکدانەوەی نیازی سوڵتەی میلیتاریزمی سوڵتانی زۆردار(ئەردۆغان) بکرێت، بەخوێندنەوەیەکی ڕاستەقینەی ئەم سێ ڕەهەندە کۆڵەکە هاوبەشە (ئاینی ، یاسای، سیاسی) دەتوانرێت نهێنی پشت ئەم ڕوداوەجەرگبڕە بخرێتەڕوو کە ئەمانەن:

١ـ ڕەهەندی کۆڵەکەی ئاینی:

یەکێک لەسەر مەشق و هەرەکاریگەرەکانی جێبەجێکردنی ئەم پلانە کوردکوژییە، کەلکەی ڕەوایەتی و شەریعەتپێدانی دەوڵەتی تورکیا بە پەلاماری سەر شاری عەفرین کەدەنگی شەقامی سوننەگەرایی یە تاوەکو لەڕووی ئاینییەوە پیلانەکەی بیخاتە چوارچێوەیەکی شەرعی و بەحوکمی ئەوەی هێڕشبەرەکە لەجیهانی ئیسلامی ڕوبەڕووی ڕەخنەنەبێتەوە و

پشگیروپاڵپشتبکرێت لەوەی کوشتنی خوێنی کوردەکانی عەفرین حەڵاڵە ئەویش بانگەوازی یە بە (فەتح) کردن.

بەئەم مەبەستە، عەلی قەرەداغی ئەمینداری گشتیی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان لە ئاژانسی هەواڵی ئەنادۆل ووتی ("پشتگیری دەکەین لە تورکیا بۆ پاراستنی سنوورەکان و گەلی خۆی لەڕووی شەرعییەوە"). واتە بەومانایەی تورکیا مافی خۆیەتی سنوورەکانی بپارێزێت. هەڵبژاردنی کوردێک بەڵابەرایەتی و پێدانی نازناوی ئەمینداریەتی و کۆکردنەوەی جیهانێک لەزاناو ویژدانپەروەرانی خودا تەنها بەدەمکوتکردنی موسوڵمانانی جیهانە کە ئەو سنورەی تورکی چەپەڵ پارێزگاری لەدەکات سنورێکی دەستکرد نیە! ئەوگەلەی لەهەردوو دیووی سنورەکەن گەلی هاوردەن و لەقەومان و دەسەڵاتی تورکیای وەحشەتگەرەی پارێزەریانە! بێگومان تورک لەهەردوو دیوی سنورەکە بێگانەیە ئەوسنورەش کەجەستەی یەک نیشتمانی لەتکردوە یەک گەلی لەسەر دەژیت کەگەلی کوردە وتاکەمەترسی لەسەر ژیان و خۆبژێوی گەلی کورد تەنها کەڵبەی ژەهراوی لغاجەی تورکە کەچڕنوکی لەخاکی پڕبەرەکەتی کوردگیرکردوە و چاوی تەماحی بڕیوەتە سامانی نیشتیمانەکی زوڵملێکراو.

ئەم ڕوداوانە هەمیشە ڕووی ڕاستەقینەی هێزو لایەنەکان دەردەخات کە دابەشدەبن بەسەر بەرەی پاڵپشتی هێزی زۆرداری یان پشتیوانی گەلی چەوساوە، کورد وەک گەلێکی ستەملێکراو نەک تەنها قوربانی شمشێری دەستی بێگانە بووە بەڵکو گەردەنی گەلی کورد لەژێر ڕەحمی چەقۆی دەستەکی کورد زۆرجارە (بِسْمِ اللهِ) ی لێکراوە و خوێنی حەڵاڵکراوە و بە سەربرین وبلیتی چونەبەهەشتێک لە بازاری بازرگانیکردن بەمەرەق بەتەقوربانی. ئەگەر سەردەمی پەلاماری دڕندەکانی تاریکپەرستی داعش بۆ سەر کورد سەردەمی پاساوبەدەستی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان بووبێ کە داعش لەژێر سەبەری دوژمنانی ئیسلام کاردەکات و بۆیە ووتەی ئەمیندارێکی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان هیچ کاریگەری نابێت چونکە ئەوان لە پێڕەوی شەریعەتی ئیسلام لایانداوە و بۆیە نەتواندرا ڕشتنی خوێنی کورد حەرامبکرێت. ئەوا ئەمڕۆ بەڕۆژی ڕوناک فڕۆکەی جەنگی، فڕۆکەی بێفڕۆکەوان، تانک، تۆپ و هاوەن ودەبابەی تورکی پەلامری عەفرینی دا، تۆ بڵێ ی ئەمیندارەکوردەکە چەند لە ژمارەی خێرەکانی کەمیدەکردەوە ئەگەر بەتوندی ئیدانەی ئەم هێرشە دڕندەکاریەیی شەرمەزارکردبوایە؟!

دیسان بەداخەوە، دەستەکی شەرمەزاری شکاوی کورد بەرنەفرەتی مێژوو

کەوت ئەگەر لەزووترین کات دەستەکانی بە ئاسمان بەرزنەکاتەوە و تەبەی وەهمی قەرەداغی لەقراغ کورسی سوێتەی سوێتانی زۆردار باوەشێنەی بەردەوامی مانەوەی سەرتاقیکاری حەڵاڵکردنی گۆشتوخوێنی ژن ومنداڵ و دایک وهاوڵاتی بەتاوان. بەڵێ با هەرلەوەگەڕێین ئەندام پەرلەمانێکی تورکمان لەناوجەرگەی کوردستانی باشور پشگیری پەلاماردەندەکاریەکەی کرد، و لەولاشەوە لەناو وڵاتی تورکیا دوژمن بەهاێینی گۆشت وخوێنی کورد نزیک لە نەوەد هەزار ووتارخوێنی مزگەوتەکان پشتڕاستی ووتەکانی ئەمیندارەکوردەکەیان کردوەو لەسەرانسەری شارەکان بە خوێندنی سورەتی (الفتح) بانگەوازی هەڵکردنی ئاڵای داگیرکاری بەسەر شاری عەفرینیان جاڕدا و هاوڵاتی بێتاوان لەخاکەپەبرینەکەیدا خەڵتانی خوێنکرا. پاشان بەئامادەبوونی ئەردۆغان لەیەکەم پرسەی ماتەمینی سەربازەکوردکوژەکان ئایاتی قورئانی بەسەردا خوێندنەوە وەک ئەوەی لەپێناو ئیسلام لەجەنگی جولەکە و ڕزگارکردنی قودسی فەلەستین بڕوانامەی شەهادەت هەڵبواسی بەسەرتابوتی تەرمی سەربازەکانی!

لەبەشێکی تری ووتەکانی عەلی قەرەداغی ئەمینداری گشتیی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان ڕاشیگەیاندوە ("بە هەموو توانایەکمەوە دژی پرۆژەی ئەمریکی – سەهیۆنی دەوەستمەوە کە خوازیارن تۆوی خراپەکاری و فیتنە لەنێوان مسوڵماناندا بچێنن"). سەرەڕای ئەوەی ئەم ناودارە لەجیهانی ئیسلامی یەکەم هەنگاو دژی سازدانی ئەم کوشتارگەیە نەوەستاو پەیامێکی خاڵی لەبەهاکانی ژیاندۆستی بەسەر ئەم مەملەکەتە خوێدە و گەردەنی ئەم گەلە چەوسایەوەی خستە ژێر ڕەحمی شمشێری دەستی ئەردۆغان.

لەهەنگاوی دووەم پاساو بیانوی دایە دەست تورکیا بەپەیڕەوکردنی ئەم هەڕەشە وەحشەتگەریە تاوەکو موسلمانان دژی ئەم هەڕشە نەڕژێنە سەر شەقام، و سەرەنج و چاوی جیهان لابدرێت لەسەر سنوری دەستکرد و گەلیبەشکراو و بەشخوراو. لەهەنگاوی سێ یەم و کۆتای دا بوونی کاریگەری پێگەیی خۆی وەک حاکمی بەتاڵکردنەوەی سیحری فیتنە و پوچەڵکردنەوەی پیلانی ئەمریکی_سەهیۆنی بەیانکرد، وەک ئەوەی ئەم ئەمیندارە وەک پارێزەری سەندنەوەی مافی موسوڵمان لەفەڵەستین دژی پڕۆژەی ناساندنی قودس بەپایتەختی وڵاتی یەهودیەکان و ئیسرائیل لەجەنگدا بێت و تورکیا فریادڕەسەکەی قودس و گەورەزلهێزی ناتۆ لەرزی هێنا بێتە عەرشی ئیسرایل و لەگەڵە زەوی تەفروتونای کرد بێت؟! ئەوها حەماس لەووتەکانی بەدیدەکرێت. بەڵام هزری خەلەفاوی و قورمیشکراوی خوێندنەوەی ڕاستەقینەی پشت پەردەی ووتەکان دەریدەخات

ئەگەر نیەتی بەتاڵکردنەوەی سیحری فیتنەبێت و وەک خەمخۆر پەرۆشی ناوبانگی ئاینی ئیسلامبێت با بفەرمووێ بە مێزەری سپی و وبەجوبە وعەبای ئاشتی و بەدەستی بەدەستنوێژ و وب□یزدانەنوستوەکەی لەخەوهەلسێنێ و لەناو جەرگەی شاری عەفرین ڕێپێوان بکات و سینگی بخاتە بەردەم لولەی دەبابە و تۆپی تورک تاوەکو بۆهەموو دونیا بەکردار ڕونبێتەوە ئەو لایەنە کێ یە کە خوازیارن تۆوی خراپەکاری و فیتنە لەنێوان مسوڵمانان دا ئەچێنن؟!

بەڵام ڕووی ڕودەری ڕوداوەکان ئاشکرای□د□کان ئەگەر ئەم ڕۆژگارە ڕۆژگاری زیندەبەچاڵکردنی ئازادی گەلی ژێردەستەکان بێت بەڵام لەهەمان کاتدا ۆژگاری کۆتایهێنانی ئامرازی چەواشەکاری و خەلەفاوی و ناهۆشیاری گەلەچەوساوەو بەشخوراو مافخوراوەکانیشە. بۆیە ئەوانەی نیازیان وایە لەژێر زەبروزەنگ هەوێنی برایەتی ئاینی و ئاشتی و پێکەوەژیانی (کورد و تورک، کوردوعەرەب، کوردوفارس) بەچارەسەربزانن تاتەمەنی ئەم ژێردەستەیە درێژبکەنەوە و بەبیانوی ئەوەی ("ئیسلام دژی تیرۆر و بێدینینە جا لە هەر قەومێک بێت").

ئەمە وەکو ئەوە وایە مشتێک تاریکی بە ناو قەوارەی تاریکستانێک بەرپاو بەربڵاو بکەی؟! لەکاتێکدا ئەهلی قەوارەکە هەمیشە دوعاخوێنی ئاسۆی روناکی و تروسکایی هیوابن، و نوێژکەری ڕزگاربوون لەتاریکی داگیرکراوی و ئومێدی سەربەخۆی بن. چونکە وەڵامی هێز بەهێز و عەقل بەعقل دەدرێتەوە، کورد وەک نەتەوەیەکی زۆرینە موسڵمان چەندەچاوی لەئازادی و سەربەخۆیی یە هێندەش باوەشی کراوەبووە بۆ ئاینێک کەدژی ئەم زوڵمەبوس□ت□وە، ئەوانەش بۆهەرمەبەستێک ئاین بەکاردەهێنن بۆنیازەگڵاوەکانیان ئەوا دووجار □ویان ڕەشدەبێت لەبەردەم نەتەوەو لەبەرامبەر ئەو خودایەی کە ئەم نەتەوەیەی بە کورد ئافراندوەو زمان و خاک و نیشتمان پێسپاردوون.

٢_ ڕەهەندی کۆڵکەی یاسای:

تورکیا تا فریوی کۆمەڵگای نێودەوڵەتی بدات بەپاساوی ئەوەی هێزەکوردیەکانی خۆبەرێوبەری کانتۆنی عەفرین لە کوردستانی ڕۆژئاوادا پێکهاتەی یەکینەکانی پاراستنی گەل (یەپەگە) و پارتی یەکێتی دیموکرات (پەیەدە) بەسێبەری سیاسەتی (پەکەکە) و لقێک لەدرەختی ئایدۆلۆژیایی ئاپۆچێتی بەگوێ ی دونیا چرپاندوە و لەژێر ناوی تیرۆر بەرگی یاسای کردونەتەبەر. چونکە ترسی پەرەسەندن و بەهێزبوونی یەپەگە وپەیەدە پڕچەکردنیان بەهاوکارو هاوپەیمانی ئەمریکا تەواو تورکیای هەراسانکردوە بەڵام ئەوەی ئێستا تورکیا

کاری بۆدەکات شتێکی کتوپڕنەبووە و لەئاست کاردانەوەی تورکیا چاوەڕونکراوبووە. دەسەڵاتی فاشیزمی تورک لەم ڕێگایەوە گوشاری کردۆتە سەر کۆمەڵگای نێودەوڵەتی و ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتوەکان بەمەبەستی پاکتاوی تیرۆر بەهێڕشە بەربەریەکەی گەماڕۆی عەفرینی دا گوایە یەپەگە و پەیەدە جێگای مەترسین بۆسەر ئاسایشی نەتەوەی تورک.

دوژمنانی کورد بەیاسای دارستانی دڕندەکان هەمیشە بۆ پاروەنانێک گورگەکانی سیاسەتی گۆڕەپانی کوردیان چاوبەستکردوەو و پڵنگەئازاکانی نیشتیمانی کوردیان لەکونجی زیندانەکان ئەشکەنجەداوە یەخسیریانکردوون و بە پەتی سێدارە و پاوانی هەوای ئازادی نیشتیمانی کوردی و هاواری هەناسەکانی سەربەخۆی ش□□قان و پێشمەرگەو گەڕیلاکانی پێ خنکاندوون! دادوەری ئەم مەهزەلە یاسایی یە دیسان بەفیتی قەلەڕەشی بەدفڕەکوردیەکان ئەنجامدراوە بەدەمامکی ناسیۆنالیزم و نەتەوەخوازی حیزبی کوردی ئەم ئافاتەی لێکەوتۆتەوە کە ئێستا دەبینین بەپاساوی پاکتاوی تیرۆر تورکیا ئەم هێڕشەدڕندەکاریەی بەرپاکرد.

چونکە ئەوپلانە نووستوەی تورکیا بەپشگیری هەندێک لەحیزبەکوردیەکانی باشور توانی ئەم بۆمبە چێنراوە بەرگی یاسای نێودەوڵەتی بکاتەبەر و ڕەوتی بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی نەتەوەیی لەژێرناوی پارتی کرێکارانی کوردستان بەڕابەرایەتی عبداللە ئۆجەلان بخاتە لیستی تیرۆر. بەداخەوە لەماوەی حوکمڕانی چارەگەسەدەیەک لە دەسەڵاتی کوردی، کوردستانی باشور لەجیاتی ئەوەی کاربۆئەو□ بکەن ئەم بۆمبەچێنراوەی تورکیا پوچەڵبکەنەوەو کار بۆ ئازادکردنی پڵنگی ناوزیندان بکەن بەڵکو کەوتنە گیانی یەکترو بە فرۆکەی جەنگی تورکی و تۆپ وتەیارە و دەبابەی تورک یەکتریان قڕکرد. چاڵی لەگۆڕنانی خەونی سەربەخۆی کوردیان قوڵترکرد و بۆهەموو دونیایان سەلماند کە ئەقڵی خۆبەڕێو□ بەری و خۆبژێوی لەک□ل□□ی سیاسەتی کورد پوکاوەتەوە!

چونکە نەیارانی کورد لەهەرسەردەمێک و زەمەنێکدابن، هەمیشە بەپلانی تۆکمە پەڕوباڵی هەڵۆکانی کوردیان دەرکێشاوە و پڵنگەکانیان قۆڵبەستکردون و هەرکاتێکیش دەستیان هەڵەبڕیوە دەستێکی نوستووی دوژمن بەپێکی ژەهری خۆکوژی دەرخواردراوە، و بریاربەدەستە سیاسیەکوردەکان لەهەرهەنگاوێکی سەرخۆی نزیکبوبێتنەوە تەڵەیەک قاچی شکاندوون و لەولاشەوە هەستی برایەتی کوردی لەبری دەستگرتن و دەربازکردن بەخەونەکانو□ بە هەنگاوە هەڵگەڕاوەکانو□ براونەتەبەر پەتی سێدارە. هەروەها وەک ئاشکرایە چاوساغیکردن

بەدوژمن و مۆڵگەو بارەگای تورکی لەخاکی کوردستانی باشور سەلمێنەری ئەوڕاستیەن کە ململانێی ناوخۆیی و کورتبینی و بەرژەوەندی حیزبی چەند دەزی ڕەوای کوردی دوچاری چ شکستێکی لۆژیکی و مەیدانی کردەتەوە، کە زۆرجار شکستەکان هێندە ترسناک بوونە تاگەیشتەتە لوتکەی زیانگەیاندن بە دەستکەوتەکان و هەرەسهێنانیان بەمەش گەلی ڕەشۆوت تەمەنی لەژێردەستەی و چەوساوەی درێژترکردەتەوە.

بەدەربازبوون لە لاوازی و بێدەسەڵاتی و شکستی سیاسەتی کورد لەسەرئاستی ناوەوە ودەرەوە پەیوەستە لەژێرناوی چەتری نەتەوەی ڕەوتەرزگاری خوازەکانی هێزو لایەنە کوردیەکانی هەرچوارپارچەی کوردستان یەک ئاراستەی سیاسەتی ناوچەیی و نەودەوڵەتی بگرنەبەر و پەیڕەوی لە بکەن و بەیەک گورزە مەرگ بە پیلانەکانی دوژمن بهێنن. دەست لەناودەست یەک ڕیزو یەک دەنگ و یەک هەڵوەستبن و کاربکەن بە ئازادکردنی ڕێبەری نەتەوەی (عبداللە ئۆجەلان) بەمەش تورکیا لەمەرگ نزیک دەبێتەوە. چونکە تاکە هێز بتوانێت بومەلەرزەیەک لەعەرشی دەسەڵاتدارەکەی سولتانی ستەمکار بدات تەنها پێینگەکەی زیندانە. بەداخەوە ئەوانەی واهەستدەکەن کوردپشتوپەنای نیە ئەوا پەیوەستە جارێکی تر مێژوو بخوێننەوە کە هەموو ئەو گەلانەی ئەستا خاوەن ئالاو نیشتیمانن قارەمانەکانیان هیچ کات بە ئەگەری توشهاتی خەخەری نەکەوتونەتە کونجی تاریکی زیندان. چونکە لەناو هەرنەتەوەیەک ئەوانەی پێگەیەکی بەرزی ئاینی یان دەوڵەتداری لەهەرولاتێکی دونیایان هەبووایە ئەوە بوونەتە هێمای تروسکەی هیوای تاریکبەزێنی و بەختی نەتەوەکەیان نەک داردەستی جێبەجێکاری پلانەگلاوەکانی دووژمن. کەچی بە پێچەوانەوە لەناوکوردا ئەوانەی لەپلەوپایەی بەرزدان بە بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان قورمیشکراو خەڵەفاون هێشتا لە سەردەمی خێڵگەرای و بنەماڵەیی و ساڵانی ناهۆشیاری دەژین، بۆیە هەمیشە نەتەوەی کورد بوتە خۆراکی گورگەدەمبەخوێنەکانی سیاسەت.

لەهەمانکاتدا، ئایا کۆمەڵگای نەودەوڵەتی لەئاست دەسەڵاتی عەقلیەتی تۆتالیتاری تورکی فاشیست دەتوانێ خۆی دەربازبکات لەبەرپرسیاریەتی ڕوودانی کارەساتی مرۆیی کە ڕوبەڕوی عەفرین کراوەتەوە. ئەوا عەفرین وەک قەڵا لەسەر ئاستی جیهان بەخۆڕاگری دەمێنێتەوە و بەرخودانی عەفرین بە گوشاری ڕەوەندی کوردی لەسەرانسەری جیهان جارێکی تر بەڕەدەنگی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتوەکان و دونیای ڕۆژئاواو دیموکراتی و مافی مرۆڤ شەرمەزاردەکات.

٣ـ ڕەهەندی کێشەکەی سیاسی:

ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ مێژووی گەلی ستەمدیدەی کورد تا وەڵامێک وەرگرینەوە بۆ ئەو پرسیارەی کە چی بەرژەوەندی نەیارانی کورد (تورکیا،سوریا،ئیران،عیراق) کۆکردۆتەوە کە ئەویش بریتییە لە بەش بەشکردنی خێروبێری کوردستانی گەورە، وەک کێکی سەرمێزی نەتەوەی تورک و عەرەب و فارس جەستەی ئەم نیشتمانەیان هەڵدڕیوە، ئێستاشی لەگەڵدا بێ کورد بۆتە قوربانی ڕێکەوتنامەی نێوان نەیارەکانی. ناشاردرێتەوە، ڕوداوەکانی چەندسالەی ڕابردوو دەریخست گەشەکردنی کورد لەهەرپارچەیەکی کوردستان ڕاستەوخۆ کاریگەری لەسەر پاچەکانی تر دەبێت، وە سیستەمی خۆبەڕێوەبەری و خۆبژێوی ئەگەر لە هەر پارچەیەک سەربگرێت ئەوا ڕاستەوخۆ سەردەکێشێ بۆ سەربەخۆی بێگومان ئەمەش بەرژەوەندی دوژمنانی کورد دەخاتە مەترسیەوە.

ئەوەی ئێستا دەگوزەرێ لە سوریا و کوردستانی ڕۆژئاوا هەمان نموونەی دکتاتۆرە ملهوڕەکانی دوێنێکەن کە ئەمڕۆ دابەش بوونە بەسەر هێزولایەنە کارتێکراوەکانی گۆڕەپانی ململانێی سیاسی کە پێکاتەی ئەم هێزەکاریگەرەکانەش بریتییە لە پاڵپشتی ئەمریکا بۆ بەرەی کوردەکان وهاوپەیمانان، پاڵپشتی تورکیا بۆ بەرەی تورکمانەکان وسوپای ئازاد و بەرەی نوسرە، پاڵپشتی ڕوسیا کە سەبەری هێزی ئێرانی و حیزبولا یە لەسوریا. بەپێی پشتیوانانی هێزەکاریگەرەکان بۆ بەرژەوەندی تایبەت وڵاتانی تورکیا و ڕوسیا وسوریای پێکەوەلکاندوە. نوێترین هەواڵ کەلە ئاژانسی ڕۆیتەرز بڵاوکراوەتەوە، ڕێکەوتنی نهێنی نێوان تورکیا و ڕوسیا وسوریا ئاشکراکراوە ، سەرچاوەی هەواڵەکە پشتڕاستکراوەتەوە بۆ سوەوبونی تورکیا بۆ داگیرکردنی شاری عەفرین لەلایەن تورکیا و ئاماژەکراوە لەزاری ئەردۆغانەوە ئۆپەڕاسیۆنە داگیرکاریەکەی بەردەوام دەبێت و ئەگەری پاشگەزبونەوەشی تێدانیە.

تورکیای فاشیست تاوەکو بتوانێ پێگە و دەستکەوتەکانی هێزەکوردیەکانی کوردستانی ڕۆژئاوا لە سوریا بپوکێنێتەوە و بسرێتەوە و مەترسی بەهێزبوونی ئەزمونی کورد لەڕۆژئاوا پەلەهاوێژێتە کوردستانی باکور، لەبەرامبەر ئەمەدا تورکیا ئامادەی هەموو نەرمی نوندنێکی سیاسیە تا پاڵپشتی روسیا لەدەستنەدات و بەپێچەوانەشەوە ڕوسیا پەیوەستی بەتورکیایە تاپارسەنگی هێز بپارێزێ دژی ڕکابەرەکەی کە ئەمریکا یە. چونکە بەهێزبوونی هێزەکوردیەکان بەپشتیوانی هاوپەیمانیەتی ئەمریکا وادەکات کورد لەخەونی گەیشتن بەدەریای سپی ناوەراستی نزیک

بێتەوەو ئابووری کوردستانی ڕۆژئاوە بگاتە لوتکە بەمەش ئەمریکا لەنێو بژاردەی بازرگانی و ببەرژەوەندی ئابوری لەنێوان کوردستانی ڕۆژئاواو تورکیا سەربەست دەبێت. لەلایەکی تریش ترسی تورکیا لەوەیە لەداهاتویەکی نزیک پڕۆژە دەستورێکی کۆنفیدرالی بۆ وڵاتی سوریا لەدایک ببێت و کێشەی سوریا بنب□ بکرێت، بەمەش تورکیا هەناگاوێک لەڕوخانی هەڕەمی دەسەڵاتی دیکتاتۆری نزیک ئەبێتەوەو چونکە هەموو جیهان چاوی ئەکەوێتە سەر سیاسەتی سەرکوتکردنی کوردی باکور لەلایەن سوڵتەی تورکیای داپڵۆسکەر.

هەرچەندە سوریا ڕوشانە لەبەر ناوبانگی سەروەری وڵات نیگەرانی دەربڕیوە دژی پەلاماری تورکیا بەڵام ژێربەژێر بەرژەوەندی سوریا لەم رێکەوتنە سێ قۆڵیە خۆی لەوەئەبینێتەوە کە سوریا بێ هیوابووە لەوەرگرتنەوەی نیشتیمانی کورد لەهێزەکانی کوردی رۆژئاوا بۆیە ئەگەر پیلانی خەونی تورکیا سەربگرێ ئەوا لەداهاتوودا سوریا ئاسنتر دەتوانێ بەهەماهەنگی لەگەل تورکیا جارێکیتر سنور□ دەستکردەکەی وەرگرێتەوە و دایڕێژێتەوە، لەئەنجامدا تورکیا سەرهەڵدانی خەونی سەربەخۆی کوردی ڕۆژئاوا چەندەها ساڵێک ئ□ با تەدواوە.

وەهەروەها ئەوەی ڕوسیای هانداوە پێی بخزێتە ناو ئەم ڕێکەوتنە ئەمەیە کە دەیەوێت پارسەنگی هێزو دەسەڵاتی خۆی لەڕۆژهەلاتی ناوین بەهێزبکات بەڕازی کردنی تورکیاو بەپاڵپشتکردنی سوریا کۆڵەکەی سیاستی دەوڵەتەکەی دژی ئەمریکا تاودەدات. هەرچی ئەمریکایە ترسی لەدەستدانی تورکیای هەیە کەلە یاری جەمسەری لوتکەی ولاتە زلهێزەکان ئەکتەرێکی دیاری گۆڕەپانی ململانەکەیە تاوەکو تایەی تەرازوی هێز بەلای ڕوسیا لاسەنگبات بۆیە ئەمریکا لەم ناوەدا هەرگیز دەستەوسان ناوەستێت.

پێدەچێت ململانێی نێوان جەمسەری زلهێزەکان (ئەمریکا_ڕوسیا) و کێبڕکێیان لەنێو یاریەکەدا ئەمریکا وەک پاڵەوانی گۆڕەپانی سیاسی ناوچەکە بمێنێتەوە، چونکە دەستەوسانی ئەمریکا و ئەگەری براوەی بەرەی ڕوسیا وادەکات ئەمریکا متمانەی هێز لەڕۆژهەڵاتی ناوین لەدەست بدات و هاوپەیمانەکانی وێنەیەکی لەرزۆک لەپاڵ سیاسەتی داهاتووی ئەمریکا لەناوچەکەدا ڕەنگیبداتەوە و هەڵسەنگاندنی نا بەرامبەری بۆبکرێت.

هەروەها، لەڕووی بەرژەووندی ئابوریشەوە پلانی ئەمریکا بۆبەستنەوەی سنوری دەسلاتی هاوپەیمانەکانی(کانتۆنەکانی ڕۆژئاوا) بەدەریای ناوەڕاست بەمەش زەبرێکی کوشندە بەرئایندەی ئابووری تورکیا

دەکەوێت و ئەڵتەرناتیفیک و جێگرەوەی تورکیا ئەخاتەمەترسیەوە. پێشبینیەکان دەریدەخەن، پلانی چەندساڵی داهاتووی ئەمریکا بۆ ئەوەی تورکیا ناچاربکات ملبداتە بەرژەوەندیە تایبەتمەندیەکانی ئەمریکا و پارسەنگی هێزی روسیا لاوزدەرکەوێت، ڕەنگە لەم قۆناغەی ئێستای ڕۆژئاوادا پشتی کوردەکان بەرنەدات و لەژێرەوە یارمەتی سەربازی هێزەکوردەهاوپەیمانەکان بدات چونکە کەوتنی عەفرین بالادەستی جەمسەری ڕوسیا دەردەخات بەڵام خۆڕاگری عەفرین و دەنگدانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتوەکان پلانی تورکیاو هاوپەیمانەکانی پوچەڵدەکاتەوە خەونی تورکیا لەگۆڕدەنرێت. لەڕوێکیترەوە ئەگەری وێرانەبوونی عەفرین لەلایەن تورکیا بێگومان باجەکەی قورس دەبێت و تورکیا وەک نەیارێکی سەرسەختی ئەمریکا پێگەی خۆی دەخاتە بەردەم مەترسێکی گەورە. بۆیە بەدوورنازانرێت سەرسەختی تورکیا کاربگاتە ئەوەی لەداهاتوودا بڵێسەی ئاگری شۆڕشی کورد لە دیاربەکر ڕەنگبداتەوە و پشێوی ناوخۆی تورکیا سەرهەڵبدات و کورسی سوڵتەی سوڵتانی زۆردار لەمەرگ نزیکبێتەوە و لەسەردەستی کورد کۆتای بەم دەسەڵاتە کوردکوژە تۆتالتارە دڕندەکاریە بهێنرێت.

خواستی نەتەوایەتی و ویستی ئۆلیگارشی ...8 ... نەجمەدین فارس حەسەن

بەشی هەشتەم /هەشت بەش

بەشی هەشتەم

کرداری کردنەوەی یەکسانی مافی نەتەوەکان …..

مافی یەکسانی نەتەوەکان, دیدگاو بڕواو بۆچوونی جیاوازی لەسەرە. جیاوازی دیدگاکان, پەیوەندی بەپێگە و بەرژەوەندی کۆمەڵایەتی و ئابووری جیاوازەوە هەیە, چونکە هەر دیدگایەك هەڵ ئینجاوی ناو ئاست و پێگەی چینایەتی یە و لەو ڕێگەیەشەوە دەست نیشانی و چۆنییەتی پارێزگاری کردنیان بەرجەستە دەکات. دیدگای ماکسیستەکان

جیاوزای بنەڕەتیان لەگەڵ هەڵوێست و بەکرداری کردنەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان لەگەڵ بۆرژوازی و سەرمایەداران و پارتەکانیان هەیە. لەبەرئەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان لەلای مارکسیستەکان، هاوتایی مافی هەموو ئەندامەکی کۆمەڵگایە لە هەموو ڕووەکانی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسییەوە. ئەمەش ئەگەر لە دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا جێ بەجێ نەبێت، کە مەرحەلەیەکی ڕاگوزەرو گواستنەوەی کۆمەڵگای سەرمایەدارییە بە سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمی زانستی. لە سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمی زانستی دا ، هیچ پێکهاتەیەکی نەتەوەیی یان ئیپنی و ئاینی و مەزهەبی جیاواز بوونیان نابێت. مرۆڤ دادەماڵرێت لەخۆهەڵکێشان بە پێگەی ئابووری و کۆمەڵایەتی و نەتەوە و ئاین و مەزهەب و ڕەنگی پێست و گەورەیی و بچووکی جەستەیەوە. چونکە پێگەی ئابووری و خاوەندارێتی تایبەتی، دەسەڵاتی چینایەتی لەسەرەتای دروست بووینەوە سەرچاوەی بێ ماف کردن و چەوساندنەوە و جیاوازی کردنی مرۆڤەکانە، هەروەها داڕێژەری سنوورو دەسەڵاتە جیاوازەکانیشە. دەسەڵاتی جیاوازی دەوڵەت و نەتەوەکان، واتە جیاکردنەوە و دژایەتی و هەوڵی کۆمەڵێکە بەسەر کۆمەڵ و نەتەوەیەکی تردا. ئەمەش سروشتی بەردەوامی دەسەڵاتی چینایەتییە و لەپێناویدا هەموو ڕێگەیەکی بۆی ئەگیرێتە بەر، ئەویش بەدروستکردنی جیاوازی جەندەری و نەتەوەیی، ناوچەگەرێتی و ڕەنگی پێست و بچوکی و گەورەیی دەسەڵات، سیستمی ئابووری و سیاسی و کۆمەڵایەتی خۆیان پایەدار و بەردەوام دەکەن.

لەلایەکی ترەوە دیدگای بۆرژوازی و سەرمایەداران، لەبارەی مافی یەکسانی نەتەوەکان، پێدانی مافی یەکسانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی سەرمایەداران و بۆرژوازی نی یە لەگەڵ هەمان چین و توێژی نەتەوەی ژێردەست. لەبەرئەوە ئەمانە هەتا لەدامەزراندنی دەوڵەتیشدا ، جیابوونەوەی نەتەوەکەی لەژێر دەسەڵات وچەپۆکەی نەتەوەی لەسەر دەسەڵات، مافی یەکسان بە ئەندامانی نەتەوەکەی نادات و چەوساندنەوەی پەیوەندی کار و سەرمایە، لەنێوان کرێکاران و زەحمەتکێشانی نەتەوەکەی کۆتایی پێ ناهێنێت. ئەمەیش دیدگایەکی جیاواز و لەێك دوورن لەگەڵ دیدگای سۆسیالیستی و مارکسیستەکان. دوو هەڵوێست و جۆری جیاوازی بەرجەستەکردنی مافی یەکسانی نەتەوەکانە.

بەم پێیە لەدەوڵەتی سەرمایەداری و بۆرژوازی لیبراڵ و دیموکراسیەکاندا، تەنها لەپرۆسەس کردنی دەوڵەتی نەتەوەدا خۆی دەبینێتەوە، ناتوانێت بەپێی هەلومەرجەکانی نەتەوە، کە لەڕووی جیۆسیاسی و جیۆئابووری و سیستەمی بەرهەم هێنان و توانا

سەربازییەکانییەوە دیاری دەکرێت, مافی یەکسان بە نەتەوەکانی دابین بکـــات. لە بەرئەوەی بۆرژوازی و ســـەرمایەدارانی هەر نەتەوەیەك بەرژەوەندی لەبوونی کێشەی نێوان نەتەوەکاندا هەیە, یان لەزۆرترین ڕووەوە و لەکـاتە جیاوازەکانـدا سـوود لەکێشەو ململانێـی نێـوان کرێکاران بەناوی نەتەوە جیاوازەکانەوە وەردەگرێت. لەپەناوی ئەوەی بالادەسـتی سـەرمایەداران هەر بە بەرقەراری بمێنێتەوە, لەلایەك بالادەست بێت و کۆمەڵکەی سەرمایە بکات لە هێزی کاری کرێکاران و ژێردەسـتەی هەژمـوونی سیاسـەت و ئـابووری خۆی دەکـات. بۆرژوازی و سەرمایەداران بەخۆیان و هاوچینەکانیان لەپرسەی ژیان و سیاسەت و ئابووریدا یەکسانی و هاوتایی خۆیان بەرقەراردەکەن و لەکۆمەڵگادا زاڵی دەکات.

بەم پێیە دەوڵەتـی سـەرمایەداری و بۆرژوالیـبرالە و دیکتـاتۆر و دیموکراسیەکەیان, ناتوانێت مافی یەکسان بە نەتەوەکان دابین بکات. دەوڵەت واتای دەسەڵاتی چینێك بەسەر چینەکی تردا دەگەیەنێت, واتای جیاوازی بەرژەوەندی دەسەڵاتدار و ژێردەستە دەگەیەنێت, مانای بوونی چینە جیاوازەکان دەگەیەنێت. سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم تاکە زامنـی بەدەست هێنـانی مـافی یەکسـانی نەتەوەکـانە. لەبەرئەوەی سەرچاوەی نەمانی پێگەی جیاوازی کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی و چینایەتی یە. چونکە هەر ئەو جیاوازیە چینایەتیانەیە لەکۆمەڵگادا, سـەرچاوەی هەمـوو جۆرە چەوسـانەوەیەکن لەناومرۆڤـایەتی دا. بەشـی گەورە و هەموو کێشەکانی کۆمەڵگا جیاوازەکان لەسەر ئاستی ڕووی دنیا, پەیوەندی بەبوونی چینەکانەوە هەیە. بەرژەوەندی ئابووری و کۆمەڵـایەتی جیـاواز, ئەبێتە سـەرچاوەی دروسـت بـوونی کێشەی نەتەوایەتـی و جەنگـی گەورە و خوێنـاوی بە ئەخـوڵقێنن, ڕق و کینە لەنێوان نەتەوەکاندا ئەچێنن, لەم هەلومەرجانەش سوود وەردەگرن, بەشەکی تریش کۆمەڵگ و ڕیشەی هەر بە جیاوازی چینایەتی دەگەڕێتەوە, لەکێشەو ململانێ نێودەوڵەتیەکان , بە بەرژەوەندی خۆیان کەڵکەن و قۆشتی گەورە دەخەنە نێوان دەوڵەتان و نەتەوەکانیانەوە.

بەرژەوەنـدی ئـابووری و پەیوەنـدی یەکـانی مـرۆڤ , هەکـارن بە دەستنیشان کردنی مافی یەکسانی نەتەوەکان. لینین واتەنی نابێت هەی ئابووری بەهێز لەبەرچاو نەگیرێت لای مارکسیەکان, لەسەر پرسی نەتەوایەتی, چونکە سۆسیالیزم بەچەی وپەی دەست دەخاتە سەر لایەنی ئابووری. بەهیچ جۆرێك ناتوانیت لایەنی ئابووری لەپەیوەندی یەکسانی نێوان مرۆڤەکان لەبەرچاو نەگیرێت, لەبەرئەوەی لایەنی سەرەکەی دەستنیشانی کردنی مافی یەکسانی نەتەوە و چینەکانە. لەبنەڕەتدا

ئەو بنکە و بناغەیە بریتی یە لە بەرهەم هێنان و پرۆسەسی دابەشکردن و مافی ئابووری سۆسیالیستی , لەسەر بناغە و بنکەو ڕێکخستنێکی ئازاد و یەکسانانە دەبێت. “هەروەها مرۆڤایەتی دەتوانێت چینەکان لەناو ببات. تەنها دوای تێپەڕبوون بە قۆناغێکی گواستنەوە کە بریتی یە لە قۆناغی دیکتاتۆریەتی چینی ستەملێکراو, هەروەها دەتوانێ بگاتە یەکخستنی نەتەوەکان, تەنها بە تێپەڕبوون بە قۆناغێکی گواستنەوە, کە بریتی یە لە قۆناغی ڕزگاربوونی هەموو نەتەوە ستەملێکراوەکان بە تەواوی, واتە قۆناغێك کە تیایدا مافی جیابوونەوە دەستەبەربکات” (71)
ئەو هەلو مەرج و بارە پراکتیکییەی کە چەپ لە هەرێم و ئێراندا دەیخوێننەوە و بە ئاگایی خۆیان ڕێنوێنی دەکرێن و دەیکەن , لەشان خاڵی کردنەوە نەبێت لە ئاست ئەرکێکدا, کە دەبێت بگیرێتە بەر لە پێناو لەناوبردنی جیاوازی و چەوساندنەوەی نەتەوایەتیدا, هیچ نی یە, بەجگە لە خۆ بەدوورگرتن و خۆدزینەوە لە پراکتیکێك کە دەبێت بگیرێتە بەر ئەوان بیرو بۆچوونەکیان هەیە کە هەڵقوڵاوی بەوای سۆشیاڵ لیبراڵەکانە لە ئەوروپادا, بەم پێیەش یان ئەوەتا چەپ جۆرێك لە نەزانینیان هەیە, ئەم ئەرکە بە چەواشەکاری خستوویانەتە دەستوری کارییانەوە, یان دەیانەوێت خۆیان بە خاوەنی پرسەکە بزانن و بشیانەوێت جێ بەجێی نەکەن, واتە بە هەموو حاڵەتەکان دیماگۆجیانە مامەڵە لەگەڵ ئەو پرسەدا دەکەن. چونکە هەموو ئەو کردارانەیان ناتوانێت وەڵامی پراکتیکی کۆمۆنیستە زانسیتەکان بێت, بۆ مافی یەکسانی نەتەوەکان, هەربۆیە بۆچوونەکانیان هاوتایە لەگەڵ بیرو بۆچوونی سیاسیە ئەلیگارشیەکانی حیزبەکانی هەرێم.

چەپی کوردستانی عێراق و ئێران لەڕابردوودا ئەمەیان ووت و ئێستایش بووەتە سەرمەشقی بیرکردنەوەیان کە ئەڵێت (لە باری عەمەلی یەوە ئەم سیاسەتە مانای بەڕێ خستنی بزوتنەوەیەکی سەربەخۆ خوازانە نی یە . ئەم درووشمە دەبێ گەشەیەك لە ئەلتەرناتیڤی عەمەلی (ح.ك.ك)* و بزوتنەوەی شورایی لە کوردستانی عێراق بێت. کە وەڵام بە وەزعی ساغبوونەوە و بێ سەرو سامانی ئەمڕۆدا, دەوترێ, چوارچێوەی عەمەلی طرحکردنی ئەم دروشمە لە بۆچوونی ئەمڕۆدا بریتی یە لە: یەکەم, ڕیفراندۆم و گەڕانەوە بۆ ڕای خەڵك خۆیان. ئەم ڕیفراندۆمە دەبێ بەڕێکەوتنی “سەرچاوەی ڕەسمی نێونەتەوەیی” بێت تا زیاتر ئەنجامەکانی جێ بەجێ کردن مسۆگەربکەن. بەڵام هەتا ئەگەر ئەمەش عەمەلی نەبێتەوە, دەبێ ئەمە هەر داوای ڕیفراندۆمێکی ئازاد بکەین بۆ ساغکردنەوەی وەزعی کوردستان, ڕای خەڵك بە بۆچوونی ئەمە ئیعتباری هەیە.

لە ڕیفراندۆمێکی ئاوادا ئەمە دەبێ تەبلیغ بۆ وڵاتێکی سەربەخۆ بکەین) (72) ئەم دیدو بۆچوونەی چەپ , لەباری پراکتیکیەوە , دووجۆر تێڕوانین و دیدی جیاوازی لەبارەی سەربەخۆی یەوە هەیە. جۆرێکیان , وەکو بۆرژوازی نیشتمانی , باسی ڕزگاری نیشتمانی و سەربەخۆیی سەرمایەی نیشتمانیە, لە بۆرژوازی سەردەست و چەوسێنەر و پەیوەندییەکی ئازاد و سەربەستی سیاسی و ئابووری بۆرژوازی نەتەوەییان داخوازە. ئەم جۆرە جیاخوازییانە شۆڤێنیزم بەرهەم دێنێ, لەبەرئەوەی بۆرژوازی نەتەوەیی و نیشتمانی نان و ڕۆنی لەجیاخوازی نەتەوایەتی و مل ملانێی نەتەوایەتیدا دەست دەکەوێت. هەوڵی لە پێناوی باشتر دەستگرتن بەسەر سەرچاوە ئابووریەکانی وڵاتدایە. هەموو ئەمانەیش لەژێرناوی پارێزگاری لەوڵات و نەتەوە و سەرچاوەکانیدا دەیکات. بەمەش جیاوازی نەتەوایەتی و بەرژەوەندییەکانی لەگەڵ ئەوانی تردا قوڵ و توندتر دەکاتەوە و هەوڵ دەدات جیاوازی نەتەوەیی, هەتا ئاستی دروستبوونی گیانی شۆڤێنیزم مل بنێت. زیاتر گیانی خۆپەرستی نەتەوەیی بۆ کرێکاران دروست دەکات و ئەبەخشێت.

جیاوازییەکەی تریشیان تەواو پێچەوانەیە لەگەڵ ئەو جیاوخوازییەی کە بۆرژوازی بۆ خۆی بەدەستی دێنێت. لەبەرئەوەی کرێکاران و کۆمۆنیستەکان ئەبێت خوازیاری ئەو جیابوونەوەیە بن, لەنێوان نەتەوەکانی تر و کورددا. بۆئەوەی بتوانین کرداری پەیوەندی ئەنتەرناسیۆنالیستی چینی کرێکار بهێنینە پێشەوە و لەدەستووری کاردا بەرجەستە و گەرەنتی بکەن. بتوانێت هەموو دید و ئاگاییەکی سیاسی شۆڤێنیانە لەناو کرێکاراندا لەناوببەن. هاوپشتی و هاوخەباتی کرێکارانی نەتەوە جیاجیاکان لەدژی سەرمایەداری و سیاسەتەکانی بۆرژوا لیبەراڵ و دیموکرسیەکان ببەتە کارو پیشەیان, لەو ناوچانەی یان ئەو دەوڵەتانەی کە نەتەوەی جیاوازی تێدا دەژین, ئەگەر پەیوەندی نێوانیان بەئاست و پلەی توندوتیژی نێوانیان گەشتبێت, ئەوا مێژوو جیابوونەوەیان پراکتیك دەکات. مێژووی پەیوەندی نێوان نەتەوەکان, گرنگی پێویستی جیابوونەوە و سەربەخۆییان بەرهەم دێنێت.
ئەو ئامۆژگارییانەی کەچەپی ئێران بەچەپی کوردستان و عێراقی دەکرد و دەکرێت. بزوتنەوەی شوورایی لەکوردستاندا (ئەگەرهەبێت), لەبەرامبەر بەلایەکداخستنی هەلوومەرجی ئێستا دەخاتەگەڕ. گەڕاندنەوەی کوردستان بۆ سەرعێراق, بەئەرکێکی پراکتیکی ئەو بزووتنەوەیە لەقەڵەم دەدات. ڕووی پراکتیکی ئەو بۆچوونەو دیدە تیۆرییەکەی بەمافی چارەی خۆ نوسینی کورد, یا مانەوەی لەچوارچێوەی

عێراقێکی فیدراڵی یەکگرتوودا. واتە ئەو بۆشاییە سیاسی و ئیدارییەی کەناویان نابوو لەڕابردوو لە ئێستادا, هەلوومەرجی کوردستان و عێراق و پەیوەندی نێوان نەتەوەو ئاینزاکان و مەزهەبەکانیان پڕ تاووتوێی دەکرد, هەمان بەواو بەچوونی ڕاستڕەوو ئایینەکانی دیووی ئەودیووی چەپ بوون و لەگەڵ ئەواندا بە کەم و کوێی هاوهەڵوێست و بەوابوون. ئەلتەرناتیڤەکانیان هەمان هەڵوێست و بەوای ڕاستیان هەبووە و هەیە. هەموو ئەو دیدو بەچوونانە, لەگەڵ بەچوونی حیزبەکوردییەکان و سەرکردە ئەلیگارشییەکانیان, جیاوازییەکی ئەوتۆیان نی یە جێگای باسکردن بێت. نەیتوانیوە لەودیدو تێڕوانینە درێزانەی ئەوان دەربچن, کەلایەك ڕیفۆڕماندەم بەچارەسەر دەزانێت, لایەکی تر بە ناوەند دەگێڕێتەوە, هەندێکی تریان دیدو هەڵوێستەکی ڕوون و دیاریان نی یە, هیچ کەس نازانێت وەك نیسك بەچی بارێکدا دەکەون.

هەروەها ئەوکاتانەی کە پڕاکتیکی نەکردنەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان, دەخاتە ئەستەی سیاسەت و ئامانجی دەوڵەتانی زلهێزو ئیمپریالیستی یەوە. ئەمەش لەپێناوی خۆ دزینەوە, لەبەرپرسیارییەتێك کەدەبێت لەئەستەی بگرێت, لەپێناوی بەدەست هێنانی مافی یەکسانی نەتەوەکان. لەئەستە نەگرتنی پڕاکتیکی جیابوونەوەی کرێکارانی کوردە, لەگەڵ کرێکارانی عەرەب و فارس و تورك, تادروستکردنی دەوڵەتی سەربەخۆی خۆیان. لەتێڕوانینەکانی چەپ و ڕاست, دوو شێوەی جیاوازی دەربڕین و بەواو بەچوون دەبینرێت , بەڵام بەیەك ناوەڕۆك و ئایدیاوە. واتە داخوازی کردنی ووڵاتێکی سەربەخۆ, بەجیاواز لەقەڵەم نادات و تێکەو لەکۆیەکیان بەسەر لەشێوان دروست کردووە. لەوپێناوەدا, لەڕابردوو لەئێستادا بەوایان وایە کەدەڵێن (دروشمی ئێمە پێکهاتنی" دەوڵەتێکی کوردی نی یە, دروشمی ئێمە ئەوەنی یە کە کوردەکان " دەبێ دەوڵەتی خۆیانیان هەبێ , ئێمە دەمانەوێ دەوڵەتێکی سەربەخۆ چارەنووسی کوردستانەوە دەبێت پرسێك لەهەموو دانیشتوانەکەی بکرێ. دوور لەهەر قەومی یەتێك کەهەیانە) (73)

ئەو دوو فاقیەی لەتێڕوانینەکانی پێشتردا و بەتایبەت لەم پەڕگرافەی سەرەوەدا هەیانە, چەپی ئێران و عێراق ناتوانن ناڕاستی هەڵوێست و پراکتیك و دیدیان بشارنەوەو ناتوانن درووشمەکانیان لەو دوو سەرەیی و بەچوونە دژ بەیەکەکانیان بشارنەوە و بەپراکتیك بگەیەنن. لەگەڵ ئەو دروشمە دژ بەیەکانەش, هێشتا هەر دروشمی سەر لافیتەو ناو بەیاننامەکانیان بووە و دەبێت. ئەگینا ناتوانێت وەڵامی شۆڕشگێڕی بەچارەسەری کێشەی نەتەوایەتی کورد بداتەوە و

مافی یەکسانی بە نەتەوەکان تیایدا بەرجەستەو فەراهەم بکات.

” زۆر پێویستە کە سۆسیالیستی سەرکەوتوو گەر دیموکراتیەتی تەواو بەدەست بهێنێت وەدواتر نەك تەنها یەکسانی تەواوی مافەکان بەدەست بهێنێ لەنێوان نەتەوەکاندا، بەڵکو هەروەها بەجێبەجێکردنی مافی نەتەوە ستەملێکراوەکان لەبڕیاری چارەنووسیان، واتە مافی لەسەربەستی جیابوونەوەی سیاسی. ئەگەر پارتە سۆسیالیستەکان نەیانتوانی بەهەموو چالاکیەکانیان لەئێستاو لەکاتی شۆڕش و لەدوای سەرکەوتنیان بیسەلمێنن کەنەتەوە ستەملێکراوەکان ئازادە دەکەن و پەیوەندی دەبەستن لەگەڵیان، لەسەر بنەمای سەربەستی یەکگرتن (لەگەڵ زانینی ئەوەی کە سەربەستی یەکگرتن تەنها دروشمێکی ساختەیە بەبێ سەبەرستی جیابوونەوە) ئەوا ئەو پارتانە خیانەت لەسۆسیالیزم دەکەن. بێگومان کەدیموکراتیەتیش شێوەیەکە لەشێوەکانی دەوڵەت، کەلەناو دەچێ بەلەناوچوونی دەوڵەت، بەڵام ئەوەی دروست دەبێ تەنها دوای گواستنەوە لەسۆسیالیزمی سەرکەوتوو و جێگیر بۆ کۆمۆنیزمی تەواو” (74).

چونکە ئەو پرسە پێویستی بەوەڵام هەیە، ئەگەر کۆمۆنیستەکانیش باڵادەست نەبن، بە بەدەست هێنانی و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی پێویستی بەوەڵامی ئەوان هەیە. بەو مانایە نا کەئیتر مەیدان بە بۆرژوازی و سەرمایەداران و حیزبەکانی تری کوردستان چۆڵ بکرێت و دەست بە سەرکوت و تاڵان و بڕۆی ئەوان شل بکرێت. کۆمەڵگا تەسلیمی کۆمەڵێك سیاسی ئەلیگارشی چەتەو مافیاکانی بکرێت. چەپ بێت و بالەرەی زۆری بۆ ناوەڕۆك و بۆ مانای هەیە. بۆ دروشمەکانیان دەڵێن (دەبێ ئەمە نوێنەری ڕوونەدانی ئەم چارەنووسە بین “مەبەست لە تراژیدیایە”. ئەم دروشمە یارمەتی گێڕانی ئەم دەورە دەدات…. سە هەمی طرح کردنی داخوزای سەربەخۆیی خاڵێکی نادیار لەزهنی زۆربەی خەڵکدا ڕۆشن دەکاتەوە. بەم پێیە دروشمێکە کە سەرباری عەمەلی بوونەوەی یان نەبوونەوەی، خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش بەتوانای دەخاڵەت کردن لەچارەنووسی خۆیاندا خۆشبین دەکات و دەیانهێنێتە مەیدان) (75) نابێت دروشمێك بەرزبکرێتەوە لەلایەن کۆمۆنیستەکانەوە، توانای جێبەجێکردنیشی نەبێت، یان جێ بەجێ کردنەکەی بەرهەمێکی بۆرژوازیانەمان پێ بدات. بەم پێیە نابێت دروشمەکان بەئەوە بەرزبکرێتەوە، کە کرێکاران خۆش باوەڕ بکات بەهیوایەك کەئیمکانی نەبێت، یان لەبێتەی بەهرەکێشیدا بیان توێنێتەوە.

دەبێت دروشمەکان، لەپێناوی ئەوەدا بەرزبکرێتەوە ، کە ئەو ئەرکەی

لەتۆ دەخوازێت, لەسەردەم و كاتى خۆيدا, ئەوە ڕۆشن بكرێتەوە ول□ پراكتيكدا بەكاربهێنرێت. ئەو دروشمەش گرنگە كە مێژوو پێويستى بەپراكتيك كردنى هەيە , لەڕووى خەباتى چينايەتيەوە سوودمەندە بۆ ئەركى مێژوويى چينى كرێكار, كەيەكێك لەئەركە مێژوويەكانى مافى يەكسانى نەتەوەكانى بەردەكەوێت, لەپێناوى چارەسەرى بنەڕەتى مەيل و بۆچوونى نەتەوەييانەى شۆڤێنيانەو بنەبڕكردنى لەئاگايى و بۆچوونەكانى چينى كرێكارو زەحمەت كێشانى نەتەوە جياوازەكان.
هەموو ئەو ئەركانەش لەپێناوى ڕەوينەوە و بڵاوە پێكردنى تەنگژەى سياسى و كۆمەڵايەتى و ئابوورى بۆرژوازى نييە لەناوچە جياجياكاندا. لەهەر ووڵات و ناوچەيەكدا كەمەيدانى هەڵسووڕان و ج□نگ□وڕێگەى خەباتى چينايەتى كرێكاران و كۆمۆنيستەكانى هەبوو, پرسى نەتەوايەتى گيانى خەباتى كرێكارانى شەكەت و داوەشاندبوو. يا بەتەواوى ڕێگرو لەمپەرى گەورەى بەردەم تێكۆشانى چينايەتى بوو, دەبێت " دان پيادانانى مافى جيابوونەوە بۆهەمووان, وەبەرز ڕاگرتنى هەموو مەسەلەيەكى بەرجەستە كەپەيوەنديداربێت بەجيابوونەوە, لەڕوانگەيەكەوە كەدووربت لەهەموو كەمووكوڕيەكى يەكسانى, وەهەموو ئيمتيازو زاڵكردنێك." (76)
ئەم پراكتيكەيش هەوڵێكە بۆ زياتر گەشەداربوونى خەباتى چينايەتى چينى كرێكار, بەجێگەياندنى پڕاكتيكێكى سوودمەندە, بۆ مێژووى خەباتى پڕۆليتاريا دژى سەرمايەداران و سيستەمەكەيان. ئەگەر هاتوو لەڕووى تيۆري□وە دروشمێكت داڕشت و بەرزكردەوە, پراكتيكيت نەكردەوە, ئەواچينى شۆڕشگێڕ لەگەڵ دوودڵى و دڕدۆنگى لەخەباتى خۆى ئاوێزان دەكەيت. دەبێت دروشمى مافى يەكسانى نەتەوەكان يەكێك لەدروشمە ڕوون و دروستەكانى خەباتى كرێكاران و كۆمۆنيستەكان بێت لەپێناوى بەدەست هێنانى ئامانجى مێژوويى چينايەتى چينى شۆڕشگێڕى سەردەم. بەڵام چەپ و ڕاست پێكەوە هەتا ئێستا دروشمێكى دژو ناڕەواى كردارى لەو پێناوەدا هەڵگرتووە. بەڵكو كرێكاران و پڕۆليتاريا يان لە سياسەت و ئامانجى گۆڕانى كردارى دوورخستووەتەوە. هەوڵى بەلارێدابردنيان داوە, لەگەڵ ئامانج و سياسەتى سۆشيال ليب□□اليەكان و سوشيال ديموكرات و بۆرژوازى نەتەوە پەرەست. جووت كردووە.

هێنانە مەيدانى چينى كرێكار بۆ داخوازى مافى يەكسانى نەتەوەكان و جێبەجێ كردنى, مێژووى ئەو پەيوەندييە, ديارى دەكات, كەدوو نەتەوەى چەوساوە و چەوسێنەرى پێكەوە گرێداوە. واتە باڵادەست بوونى بۆرژوازى نەتەوەيەك بەسەر كرێكار و بۆرژوازى نەتەوەيەكى تردا, خواستى جيابوونەوە و ئازادى ئەخوڵقێنێت.

کرداری نکردنوی هر ئامانجك, لپرسی خبات و تکشاندا, کاریگری خراپی دبت, لدوورکوتنوی چینی کرکار, لئرك و ئاوات و ئامانجك کمژوو خستوویتی سرشانی. کرداری کردنوی مافی یکسانی نتوکان, پراکتیکی بدست هنانی ئو ماف, تاکیتیکی پراکتیککی ششگانی چینی کرکار و کمنیستکان, دژ بئامانج و خواستی سیاسی و ئابووری و کمایتی, ووتانی ئیمپریالیزم و زلهزکانی جیهان و بژوازی و سرمایدارانی خ ووتی ی. هروکو مارکس ئت " هرگلك (نتویك) گلکی تر بچوسنتو ناکرت خی ئازادبت"

28/1/2018

سرچاوکان:

(71) – لینین – مسائل السیاسة القومیة والاممیة البرولیتاریة, دار تقدم, موسکو, 1969م, ص174 .

*- (ح.ك.ك) لبرامبر حیزبی کمنیستی کرکاری بکارهنراو.

(72) – منصوری حیکمت , لبرگری کردنـدا .... , ب پشو , ژمار 21 , ل5 .

(73) – همان سرچاوی پشوو , ل5 .

(74) – لینین – مسائل السیاسیة القومیة وااممیة البرولیتاریة, دار تقدم , موسکو, 1969م, ص168-169.

(75) – منصوری حیکمت, لبرگری کردندا .... , ب پشو , ژمار 21 , ل5.

(76) – لینین – مسائل السیاسیة القومیة والاممیة البرولیتاریة, دار تقدم , موسکو, 1969م, ص92.

گلکمک بسر ئمریکا ، ل عفرین! ... ئاشتی ئیبراهیم

ئەفەندی

ئەمریکا، سەرەڕای هەڵوێستی لاوازی، بەرامبەر بە ئۆپەراسیۆنی تورکیا، بە سەر شاری عەفرین، ناتوانێت خۆی لەو ڕاستییە بدزێتەوە، کە هێڕشی سەربازی تورکیا، بە سەر شاری عەفرین، تەنیا هێڕش نییە بۆ سەر میللەتی کورد و هێزی یەکینەکانی گەل "یەپەگە"، بەڵکو ئەم هێڕشە گەلەکۆمەکێی روسیا، ئیران، ئەسەد و تورکیایە دژ بە ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکا لە سوریا و عیراق.
تیلەرسەن، وەزیری دەرەوەی ئەمریکا و گەلێک لێپرسراوی دی ئەو وڵاتە، لە میدیاکانی جیهاندا بە ڕاشکاوانە، ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکایان ڕوون کردەوە لە سوریای دوای داعش. کە سێ خاڵی سەرەکی تێددا بەدیدەکرا کە ئەویش،

یەکەم، لابردنی ئەسەد.
دووەم، مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە سوریا.
سێیەم، دامەزراندنی "سوپای باکوور" پێکهاتوو لە ٣٠هەزار کەس کە زۆربەیان کورد بن، بۆ پارێزگاری سنووری نێوان تورکیا و سوریا و عیراق.

دوو ڕۆژ، دوای ئەو لێدوانانەی لێپرسراوانی ئەمریکا، ڕوسیا، هێزەکانی کشاندەوە و تورکیای دژە کورد و مرۆڤایەتی ئۆپەڕاسیۆنی سەربازی دەستپێکرد بە سەر شاری عەفرین! گومانی تێددا نییە، کە ئەم ڕاستییە، بە دانیشتووی کۆشکی سپی، ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا، پینتاگۆن و سی. ئای. ئەی ئەمریکی نامۆ نییە! لەو دیدەوە، بەرەنگاری کردن لە ڕۆژئاوای وڵات، چەندەک لە بەرژەوەندیی میللەتەکەمان و دەسە ڕەواکەیەتی و چەندەک لە بەرژەوەندیی خەڵکی ناوچەکەیە، سەدان بەرابەر لە بەرژەوەندیی سیاسەت و ستراتیژیەتی ئەمریکایە.
ئەمریکا، لە ساڵی ٢٠٠٣وە، تا هەنوکە، جگە لە بەفیڕۆدانی کات و سەرئێشە و کێشە و ململانێ، بە سەدان هەزار میلیار دۆلاری خەرجی سوپاکەی بووە، ئینجا توانی لە عیراق بمێنێتەوە، وێرای ئەو ماندوو بوونەش، ئەمریکا نەیتوانی بە تەواوەتی کۆنتڕۆڵی عیراق بکات، هەموو سەرانی حزبە شیعییەکان و پارتە کوردییەکان لە باشوور تا هەنوکە، بەکرێگیراو و میزراحی دەستی ئەردوغان و ڕۆحانین. خەروبەری نەوت و سامانە سروشتییەکانی لە باشوورەوە بە باکووری عیراق، بە لێشاو چەتە خەزێنەکانی تورکیا و ئیران، ئەو سامانە

بەکارهاتووە بۆ بەهێزکردن و پڕچەک کردنی گروپە تیرۆریستەکانی کە دژ بە ئەمریکان لە عیراق و سوریا و تورکیا.

دەسەڵاتەکانی ئێران، لە هەموو جومگە سەرەکییەکانی پەیکەری دەسەڵاتی سیاسیی عیراق و هەرێم بەدیدەکرێت، بڕیار بەدەستی چارەنووسی عیراق کەوتۆتە ژێر دەستی ئیران. ئەو جۆرە بەرێوەبردنەی عیراق، هۆکاری سەڕەکیی بوو لەوەی کە حەشدی شەعبی تەنیا بە چەند کاتژمێڕێک توانیان کەرکوک لە سەرانی پارتە کوردییەکانی باشوور بکڕن! لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە ئەزموونی عیراق و باشووری کوردستان بۆ ئەمریکا، ئەزمونێکی دۆڕاوە.
رۆژئاوای کوردستان، بۆ گەلەکەمان و ئەمریکاش، تاقیکردنەوەیەک و ئەزموونێکی لەبارترە بۆ فەراهەم کردنی بەرژەوەندیی میللەتەکەمان و بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا لە ناوچەکە، کە ئەمەش، بێگومان بەرهەمی خوێنی کیژۆڵە و لاوی کورد و بوونی سەرکردەی لێهاتووی لەخۆبردووە، کە گۆڕەپانێکی ئامادەکراوی خاڵیی لە کۆنتڕۆڵ و دەسەڵاتی، ڕوسیا، تورکیا، ئیران و گروپە تیڕۆریستەکانی ناوچەکە و بەکڕێگریاوان ڕەخساندوە بە پێچەوانەی عیراق و باشووری وڵات.

سەرکەوتنی تورکیا لە سوریا، سەرکەوتنی گەلەکۆمەکێی ڕوسیا، ئیران، ئەسەد و تورکیایە بۆ سەر دەسەڵات و هەیمەنەی ئەمریکا و کلیلی کردنەوەی دەرگەی دەرپەڕاندنی ئەمریکایە بە دۆڕاوی لە ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا. هەموو لایەکیان سەرکەوتنێکی گەورە لە مێژوودا تۆماردەکەن بۆ خۆیان بە تایبەتی تورکیا دژ بە ئەمریکا.
لە دەرئەنجامدا، خۆ دزینەوە و دەربڕینی هەڵوێستی لاواز و شەرمنانە، لە لایەن ئەمریکاوە، بەرامبەر بە ئۆپەڕاسیۆنەکانی تورکیا، بۆ سەر ڕۆژئاوای کوردستان، لە هەموو ڕوویەک و بوارێکەوە، نایگەیەنێت بە هیچ ئامانجێک و هەڵەیەکی مێژوویی□، کە ئەمریکا بەرامبەر بە بەرژەوەندییەکانی خۆی و هاوپەیمانانی بە تایبەتی بەرامبەر بە “کورد” دەیکات لە ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

مەلایکەتەکانی ئاپۆگراد... عەلی مەحمود محەمەد

جاری وا هەیە شەڕێك ڕەوتی مێژوو دەگۆڕێت, وێنەی چرکە ساتێك, بەرز کردنەوەی دروشمێك, دەستپێشخەری مەفرەزەیەکی گەریلای بچوك, وێنەی قێزەونی تاوانێك کاریگەری گەورە لەسەر ڕەوتی روداوەکان دادەنێن ” وێنەی تراژیدی کیم فۆج لە 8ی یۆنی 1972 لە سەر جادەکانی ترانج بانج کە بە روتی را دەکات بووە هۆی راوەستانی شەڕی ڤێتنام”, شەنگال داعشی وەك دڕندەیەك لە جیهان نمایش کرد, مەخمور یەکەتی گەلی کوردی بەهێز کرد, کۆبانی عەرشی داعشی لەرزاند, ئەمجارەش وێناکان عفرین دەوڵەمەندترن لە رابردوو, چڵە زەیتونەکەی فەتحەکەی ئەردۆگان وەك هەڵکردنی پێکەوەگورگ و مەڕە, ئاخر فەتح و زەیتون هەمان بە دوو شتی زۆر پێچەوانەن, یەکەمیان غەزوەو سەبایەو ئەنفال و داگیرکردن, خوێن و تاڵان لە خۆی کۆدەکاتەوە, دووەمیان ئاشتی و پێکەوە ژیان و لێبوردەیی و دان نان بە ڕەوایەتی, فەتحەکەی خومەینی چی هێنا بە هەڵەبجە فەتحە دوبارەکەی ئەردۆگان هەمان پەیامی بۆ عفرین وەلێ لە سەردەمی دادگا نێونەتەوەییەکان پێیە, جەستەی بارین کۆبانی سەلماندی فەتحەکە فەتحە نەك چڵە زەیتون وەلێ بە دوبارە کردنەوەی سیناریۆی کۆبانییەوە, بارین کۆبانی دڕندەیی و تاوانی لە یەك کاتدا نیشان دا, ڕێگای سەرکەوتنی بەسەر شەیتانی شەڕدا کردەوە, بارین بووە سمبولی تاوانێکی دیکەی جیهانی.

خودا ئەمجارە لەگەڵ مەلایکەتە مێینەکانی وڵاتی منە, ئەمجارە نەك ئەردۆگانەکەی قەرزاوی, ئەمجارە دوعاکانی قەرەداغی و مۆبایلەکەی 15ی حوزەیرانیش فریای سوپا فەتحچییەکان ناکەون, ئەمساڵ 635 ساڵ بەسەر فەتحی ئەستەمبوڵ تێدەپەڕێت,95 ساڵیش بەسەر روخانی ئیمپراتۆریای عوسمانی, عەفرین لە نێوان بردنەوەی یەکەم و دۆڕانی دووەمدا جێگای گرتوە, سەنگەرە سورەکانی ناو باغە زەیتونەکان ئەوەیان نیشان دەدەن, نە عەفرین دەبێتە ئەستەمبوڵ و نە دەبێتە ناردوانی گەڕانەوەی خەلافەتەکە لە ساڵی 2023 دا خەونی گەڕانەوەی پێوە دەبینن, ئەردۆگان چەندین ساڵە ددان لە عفرین جیڕدەکاتەوە, دەیەوێت بە چڵە زەیتونێك باغە پان و بەرینەکانی زەیتونی شارەکە هەمو بسوتێنێت, وەلێ ئاگر کردنەوە لە زەلکاودا سانا بێت کوژانەوەی زەحمەتە, زەیتون زەیتون ناسوتێنێت .
شەڕی عفرین تاقی کردنەوەیەکی سەخت بوو بۆ عەلی قەرەداغییەکان,

ئیتر خێراتەکانی نابنە سەربەرزی, ئەوەی زوو هێناتان ژەهر بوو,ئیتر ژنە ئەسپارتەییە بە جەستە لاوازو بچوکەکان بە دوعای پیاوانی ئاینی و بە مێگەلی مەلایکەتەکانی جەنگیان ناشکێن, وەك جان دارك دەبنە قەدیس, وەك جمیلە بوحیرد دەچنە مێژوەوە,وەك رۆزا لۆکسمبۆرگ دەبنە سومبلی ئازادی ژنان, لێرە هەموو تیوریەکانی نێرسالاریی, بەهێزی پیاویان شکست پێهێنا, داریۆنیزم مانەوە بۆ بەهێزە پوچەڵ کرایەوە , ئەمە کۆمۆنەی عەفرینە نەك غەزوەی ڤی□ننا.لە دوای شەڕی ڤێتنامەوە, بە جەنگەکانی تامیل و کۆڵۆمبیاشەوە,کە سەرچاوەی باڵای مەرجەعەکەن, هەندەی رۆژئاوا سەرنجی جیهانیان بۆخۆی رانەکێشاوە,ئەگەر کۆبانی راهێنانێکی مەزن بوو, بۆ پەروەردە کردنی سەدان قەناسە بەدەست, ئەوا عفرین بە ورەیەکی بەرزترەوە, لە پاڵ دار زەیتونەکانی خواوەندی ئاشتیەوە,هەزاران جەنگاوەری سپارتاکۆس و فلامایکن ئاسا پەروەردە دەکات, ئەمجارە نەك تەنها چیاکان بگرە زەیتونەکانیش دۆستمانن.

تورکیا دوژمنی هەمیشەیی کورداندەگێڕنەوە , زیاتر لە نەوەد ساڵ لەمەوپێش لە گەِرەکێکی شاری دیمەشقی پایتەختی سوریا تیپێکی تۆپی پێ ناوی کوردستان هەڵدەگرێت, تورکیا لە بەرامبەردا ناڕازی دەبێت, پێی وا دەبێت مەترسییە بۆ سەر ئاسایشی نەتەوەیی تورکیا ” غصن الزیتون أم شجرە الاستیگان؟ ێزاد أحمد علی “, ساڵی 1983-1985 کە ینك گفتوگۆ دەکات لە گەڵ سەدام حوسێن , تورکیا ناڕازی دەبێت , بە وتەی سەدام حوسێن گفتوگۆکە تێکە دات, ساڵی 1991 هەر هەمان هەڵوێست دوبارە دەکاتەوە, وەلێ کۆڕەو ئەوەندە گەورە بوو, ناڕازییەکانی تورکیا لە بەردەمی خۆی رانەگرت, کە ریفراندۆم کرا لە باشوری کوردستان , هەموو هەڵوێستی تورکیامان بینی, وا لە بەرامبەریدا راوەستایەوە, تا ئێستاش سڵاوێکی لە دۆستە یەکەمەکەی خۆی بارزانی نەکردەوە, لە رۆژئاواش بەردەوامە لە دژایەتی لە ئەلفەوە تا یا, بۆیە ئەم هێرشەی بۆسەر عفرین بەشێکە لە پرۆژەی دژایەتی کورد بۆ هەر جوڵانەوەو دەسکەوتێکی سیاسی, بەردەوامیش دەبێت تا ئەوکاتەی ژەهری ناسیۆنالیزم و عوسمانیزم لە مێشکی دەسەڵاتدارانی ئەم وڵاتە دەکوژرێت, تا دەنیز گێزمیش و ئیبراهیم کایبکایاکان سەرکەون بەسەر خواوەندی شەڕو فاشیزمی باخچەلی و ئەردۆگانییەکاندا.

شەڕ و تاقی کردنەوەی چەك هەموو کات سەرمایەداران و کۆمپانیاکانی چەك قازانجە کەن لە شەڕ, شەڕ دەرگایەکە بۆ تێپەڕ بوون بەسەر کێشە قوڵەکان, شەڕی جیهانی دووەم و شەڕی کۆریا و ڤێتنام و تەنانەت 11ی

سەپتەمبەریش بە قازانج بە سەرمایەداری شکانەوە, تورکیا شانازی دەکات بەوەی بەرەو ئیکتیفای زاتی چەك دەڕوات, بە تایبەت دوای هاتنە سەرکاری ئەردۆگانەوە هەوڵی زۆری لەو بوارەدا داوەو هەنگاوی باشی بڕیووە بەوەی هیچکە پاشکۆی ڕۆژئاوا نابێت لەوەی بە مەرج چەکی پێ بفرۆشن وەك ئەوەی بەرامبەری لە هەمبەر بارگرژی یۆنان کردیان, ساڵی 2002 تورکیا دەیتوانی تەنها 24% پێداویستی چەکی ناوخۆ دابین بکات, ئێستا 65% ی دابینە کات, تورکیا وەڵای پێداویستی خۆی دەیەوێت لە 16 ەمین نێردەی چەکەوە لە جیهان ببێتە یەکێك لە 10 وڵاتە گەورەکەی نێردەی چەك لە جیهان, بە ئەم مەبەستە وەبەرهێنانی گەورەی کردووە, لە ساڵی 2012 ەوە بە 2016 , ڕێژەی گەشەی ناردەی چەکی 180% زیادی کردووە, لە 300 ملیۆنەوە بە 700 ملیۆن دۆلار بەرز بۆتەوە,هاوکات لە 2017پارساڵ کەی گشتی 4,3 ملیار دۆلار چەکی بەرهەم هێناوە, 1,3 ملیاری ناردەی دەرەوە کردووە نەخشەی هەیە ئەمساڵ بیکاتە 2 ملیار و بە 2023 بیکاتە 25 ملیار، دۆلار, بە ئەم مەبەستە بودجەی بەرگری لە 2018 بە ڕێژەی 31% زیاد کرد بە 23 ملیار دۆلار, لە ئێستادا 543 پرۆژەی سەربازی بە بودجەی 60 ملیار دۆلار لە بواری جێبەجێکردندایە, لە ئێستادا تورکیا حەوتەمین کڕیاری چەکە لە جیهان پار ساڵ تورکیا بایی 4,721 ملیار چەکی لە دەرەوە کڕیوە, لە ناویاندا سێیەم کڕیاری چەکی ئەمریکایە لە جیهان.تورکیا بە هاوکاری کۆمپانیا ئەمریکییەکانی وەك لۆکهید مارتن کۆپتەرو فرۆکەو فڕۆکەی بێ فرۆکەوان دروستە کات, لە ئێستادا هەردوو کۆمپانیای تای و ئەسلیسان لە 100 کۆمپانیا گەورەکەی چەکی جیهانین, گرنگترین کۆمپانیا زەبلاحەکانی بواری بەرهەم هێنانی چەکی تورکیا ئەمانەن” Tusas ” Turkish Aerospace Industries (TAI)“, Engine Industries (TEI)“, FNSS Aselsan“, “Otokar“, “Havelsan“,Rocketsan“ “. بیناڵی یڵدرم دوای هێرشی چڵەزەیتون ڕایگەیاند ئەو چەك و تەقەمەنیانەی لە ئۆپەراسیۆنی چلە زەیتون بەکار دەن 75%ی تورکین, هاوکات نورەدین جانکلی وەزیری بەرگریش لە لێدوانیدا هەمان وتەی دوبارە کردەوە, کە چەکەکان 70%ی تورکین, پێش 15 ساڵ 15%ی تورکی بوون, هاوکات بیلال ئەردۆغان و سەلجوق بایرکتاری زاوای ئەردۆگان کە سەرمایەداری پیشەسازی سەربازیشن وێنەی خۆیان لە گۆڕی فڕۆکەی بێ فڕۆکەوانی دروستکراوی تورکیا بڵاو کردەوە, بە پشتیوانیەك لە چەکە بەرهەم هێنراوە خۆماڵییەکانی تورکیا کە لەشەڕی چڵە ئاگردا بەکار دەن.شەڕی چڵە زەیتون, یەکێك لە شوێنەوارەکانی دەبێتە پیشانگای تاقی کردنەوەی چەکی تورکیا کە لە ئێستادا زۆر شانازی پێوە دەکات,وەلە ئەگەری شکستە لە گۆڕێ

تەقاندنەوەی تانکەکان و خستنە خوارەوەی فرۆکەکان,هەرچەندە ,فرۆکەی بێ فرۆکەوان و کۆپتەری ئەتاك لە دروستکردنی کۆمپانیای تۆساشی تاقیکراوەتەوە لە بەرامبەر شەڕی پکك دا, لە گەڵ تێکشکانی هەر تانکێکی تا کە نرخی هەر دانەی 6 ملیۆن دۆلارە, نرخەکەی لە بازاڕدا هاڕە دەکات بۆ خوارەوە.کەواتا سەرمایەدارانی پیشەسازی چەکی تورکیا ئەمڕۆ پێگەیەکی گرنگیان لە دەسەڵاتدا هەیە, قازانجیان لە بەردەوامی شەڕدایە چ لە ناو خۆ یان لە سوریا.

سوپای تورکیاتورکیا خاوەند هەشتەم سوپای بەهێزی جیهانە, لە روی ژمارەی سەربازی□و□ 9یەم سوپایە لە جیهان, خاوەند 514 هەزار سەربازی شەڕکەرە, بە یەدەك و نیمچە سەربازییەوە ژمارەی شەڕکەرانی دەگاتە 1,043,550 کەس.لە ساڵی 1952 ەوە ئەندامی ناتۆیە, خاوەند هێزێکی گەورەی زەمینیە:4500 تانك, 6300 زرێپۆش, 1800 تۆپ”2000, فرۆکە, کە 880 یان کۆپتەری جەنگین , لە 100 فڕۆکە خانەی جەنگیەوە دەتوانن هەڵسن.لە روی قەبارەی بودجەی بەرگریدا تورکیا 18ەمین وڵاتی جیهان بووە لەساڵی 2015 , بە بودجەی 14,9 ملیار دۆلار, کە دەکاتە 2%ی داهاتی نەتەوەیی تورکیا, لەم ساڵدا بەرزی کردۆتەوە بۆ 23 ملیار دۆلار. داعش بەچاوتروکانێك لە شاری باب ی سنوری بەرامبەر تورکیا دۆڕا, وەل□ ش□□قانان لەم پارچە زەوی□ جوگرافیا بچوکەی ناوی عفرینە کە تەنها 3850 کیلۆمەتر دوجارە و 350 گوندو شارۆچکەو 523258 دانیشتوان لە خۆ دەگرێت , بەرامبەر بەو هەموو چەکە پێشکەوتوەو سوپا 45 هەزاری□ کە لە 10 بەرەی شەڕەوە پەلامارە دەن وەستاونەتەوە .تورکیا هەر بە پەلاماری هەرێمی عفرینەوە نەوەستاوە , بەڵکە منبەجی کردۆتە ستراتیژی کردە سەربازییەکەی بۆ داهاتوو, هەڕەشەکانی زیاتر رو لەو شارەیە , ئایا هەڕەشەکانی بۆ سەر منبج بەجێ دەگەیەنێت؟, کە بەرەو منبەج چوون خەونێکی ترسناکەو ئەگەری بەریەك کەوتن لە ئارادايە لە گەڵ سوپای ئەمەریکا, شەڕ لە مونبەج یانی هەڵوەشاندنەوەی ناتۆ,یانی مێژوی□کی نوێ جیهان, نەچونیش بۆخۆی شکستە لە مریشك دزینەکە ئابڕوبەرترە.تورکیا وێڕای مەترسی گەیشتنی کوردان بە ئاوی هەیە, هاوکات ئەردۆگان بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی ساڵی 2019 ی تورکیا سەرکەوتنی دەوێت تا دەرخواردی بانگەشەی هەڵبژاردنی بدات, بۆ ئەوەی لە 2023 دا بە سەرۆکی بمێنێتەوە, دەیەوێت لە هەردوو یادی روخانی خەلافەتی عوسمانی و دامەزراندنی کۆماردا خۆی سەرۆك بێت, لێرەدا دوو خەونی هەیە دەیەوێت یان وەك دروستکەرەوەی خەلافەت دەربکەوێتەوە, یاخودیش دەیەوێت وەك ئەتاتورك بببێتە باوکێکی نوێ بۆ تورکیای ساڵی 2023کە تیایدا کەمالیزمی باوکی یەکەم لە ریشەوە دەرهاتبێت, کەواتا خەونی

ئەردۆگان هەموو بە ساڵی 2023 یە.

خەونی 2023ساڵی 1923 کۆتایی بە خیلافەتی عوسمانی هێنرا, لەوساوە تا ئێستا ئیسلامییەکانی جیهان خەبات بۆ گەڕانەوەی ئەو خیلافەتە دەکەن, خەونی خیلافەت خەونی تەواوی ئیسلامیەکانی جیهانە بە تایبەتیش ئیسلامیەکانی تورکیا, خەونی ژیاندنەوەی خیلافەت شێتیانی کردووە.ئەردۆگان تەواوی پڕۆژەکانی خۆی بەستۆتەوە بە خەونی 2023 ەوە, لە بواری ئابووری, سیاسی , فەرهەنگی … تا پیشەسازی و گەشەی ئابووری….. یەکێك لە رێگرییەکانی ئەوەیە دەیەوێت نفوزی هەرێمایەتی زیاد بکات,تا بەهۆی پاشە کشەی ناوخۆیی و نێونەتەوەییەوە لاواز بووە, لە سفر کێشەوە تورکیا بوەتە 100% کێشە, چ لە رووی هەرێمایەتی یان جیهانی, بۆیە لە رێگای سوریاوە دەیەوێت پێگەیەکی هەرێمایەتی و جیهانی باڵاتر بەخۆی دابین بکات, تاکو بگات بە خەونی سەرکردایەتیکردنی ئیسلامی سیاسی سونی, پێشبڕکێی لەم بوارە لەگەڵ سعودییە و میسر بەهێزە کە ئەوان خاوەندی ئەزهەر مەکەو مەدینەن.ئەردۆگان بە شێوەی چەند زەیتون کە ناوی فەتحی هەڵگرتووە,دەیەوێت بە جۆشدانی دروشمە ئیسلامیەکان و تەکبیری کراوە و هاندانی ئیسلامیانی جیهان بۆ پشتیوانیکردن لێی , بەشداری نوسرە و فەیلەقی شام باڵی ئیخوان و قاعیدە لە هێرشەکە زیاتر سیمای شەڕی ئاینی پێ بەخشیووە.لە رێگای شەڕەکەیەوە دەیەوێت لایەکەوە ببێتە سەنتەری ئیسلامی سیاسی سونی و ناشرینیەکانی دەسەڵاتەکەی بشارێتەوە, لە لاکەی دیکەوە فەتحکە ببێتە فاتیحای کەمالیزم, بەمەش بە رۆژئاوا دەڵێت کاریگەریم لەسەر جیهانی ئیسلامی سونی هەیەو پێگەی دەسەڵاتیشم لەناو خۆدا بەهێزە.وەلە ئاگری شەڕی دار زەیتونەکان ئەگەری زۆرە خەونی 2023 لە ئەردۆگان بکات بە دۆزەخ, ئەو تورکیا مەترسیدارەی جۆرج فریدمان لە سەد ساڵی داهاتوو دیاریکردووە کە ببێتە یەکێك لە کارەکتەرە بەهێزەکانی جیهان و نەیاری رۆژئاوا, لە زۆنکاوی عفریندا بچەقێت و جوڵەی لاواز کات و عفرینیش ببێتە ئاپۆچی گرادێك ئەردۆگانیش بە دەردی ناپلیۆن و هیتلەر ببات.

بۆچی پارتی داوای یەک لیستیی دەکات لە کەرکوودا؟ ... جیهاد موحەمەد

١/ لە بەرئەوەی دوای شکستی ڕیفراندۆمەکەیان، کە کوردستان وەک خاک وەک و، وەک خەڵکیش زیانێکی گەورەی تیاکرد، چونکە سەرکەشییەکەی پارتی بۆ خۆنواندن و درێژکردنەوەی هەژموونی خۆی گوێی لە هیچ لایەن و کەسایەتییەک نەگێرت، تا ئەو کارەساتە نەخوازراوەی درستکرد. ئێستا ڕووی گەڕانەوەی نییە بۆ ناو کەرکووک، داواکاردنی لیستی هاوبەش هۆکارێکی سەرەکییە بۆ گەڕانەوەیان بۆ کەرکووک
.

٢/ پارتی دوای ئەو شکستەگەورەیەیان لە کەرکووک و ناوچە جێناکۆکەکان، دەزانن کە دەنگێکی وا ناهێنن کە بتوانن هەژموونی خۆیان درێژە پێبدەن، بۆیە دەیانەوێت ئەم لیستە هاوبەشییە بسەپێنن بەسەر لایەنەکانی دیکەدا، تا هیچ نەبێت لەرێوە درێژە بە هەژموونی خۆیان بدەن.

٣/ ڕەنگە یەکێتی نیشتیمانیش ئەم داوایەی پارتی پێخۆشبێت، چونکە دوای ئەو هەموو شکست و تێخوینکردنەی یەکتری، دوای ئەوەی بە هیچ واتایەک (هاوپەیمانێتیە ستراتیژیەکەیان) بەهای نەماوە، هەردوو لایەن لە لیستیی هاوبەشدا ڕێچکەی چوونەوە بۆ لای یەکتریان بۆ سازدەبێت.

٤/ ئەگەر لیستی هاوبەشیی دروستبێت لە کەرکوودا، ئەو کاتە پارتی و یەکێتی بە ئاسانی دەتوانن چییان بوێت بیسەپێنن بەسەر لایەنەکانی تردا، هەروەک پیشەی هەمیشەیان، کە لە کوێدا دژایەتی و تێخوینکردنی یەکتری لە بەرژەوەندیان بووبێت دژایەتییەکی تا سەر ئێسقانی یەکتریان کردووە، لە کوێشدا لە بەرژەوەندیان بووبێت ئەوە دۆستایەتییەکی وای یەکتریان کردووە وەک ئەوەی یەک حیزب بن.

٥/ پارتی هەڕشەیەکی ئەوتۆی بەدەستەوە نەماوە بە سەر لایەنەکانی تر، ئێستا تەنها هەڕەشە بۆ ترساندنی لایەنەکانی تر کەرکووکی بەدەستەوەیە، تا ئەگەر لایەنەکانی تر بە قسەی نەکەن، ئەوە دەستبکات بە تێخوینکردنیان کە گوایە ئەو لایەنانەی نایەنەوێت بە یەک لیست لەگەڵ پارتیدا دابەزن ئەوە خزمەتی عێراق دەکەن و لە بەرژەوەندی گەلی کورد کار ناکەن. لەجێبەجێکردنی ئەم هەڕەشەیەی

پارتیشدا، پارتی دەیەوێت ئەوە پیشانبدات کە هەم هێزێکی گەورەیە وەک جاران، هەم لە هەموو لایەنەکانی تر زیاتر دەربەستی کەرکووک دەت بڵێی داوای ئەو لیستەی کردوە، ئیتر ئەمە ئەکەن بە قەرز بەسەر هەموو خەڵکی کوردستانەوە و بەردەوام دەیفرۆشنەوە بە خەڵک.

جیهاد موحەمەد/ ١٠/٠٢/٢٠١٨

بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەبۆری" بەڕێوەچوو

مەنسوور جیهانی / یەتەبۆری – بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد و 78 وڵاتی جیهان چل و یەکەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەبۆری" لە وڵاتی سوید بەڕێوەچوو.

بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد، لەوانە: فیلمی دیکۆمێنتاریی لەسەر ژیانی سینەماکاری هونەرمانی کورد "یەڵماز گۆنای" Yilmaz Güney بە ناونیشانی "ئەفسانەی پاشا ناشیرینەکە" The Legend of the Ugly King لە دەرهێنانی "حوسێن تەباک" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی ئەڵمانیا و لە بەرهەمهێنانی "مەحمەد ئەکتاش" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی ئەڵمانیا لە بەشی "سینەمای کلاسیک"، فیلمی سینەمایی "ئاماتۆرەکان" Amateurs بە ڕۆڵ بینینی خاتوو "پەرزین عەبدولڕەحمان" خانمە ئەکتەری کوردیی دانیشتووی وڵاتی سوید و لە دەرهێنانی خاتوو "گابریلا پیچلەر" Gabriela Pichler لە وڵاتی سوید لە بەشی "پێشبڕکێی نۆردیک" Nordic واتە وڵاتانی ناوچەی ئەسکاندیناڤیا، فیلمی دیکۆمێنتاریی "دەزێرەوەی مین" The Deminer لە دەرهێنانی "هۆگەر هیرۆری" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی سوید و لە نووسینی سیناریۆی "شنوار کەمال" لە بەشی "پێشبڕکێی دیکۆمێنتاریی نۆردیک"، فیلمی سینەمایی "یۆڵ" (ڕێگا) YOL لە دەرهێنانی "یەڵماز گۆنای"

سینەماکاری کوردی هەڵگری خەڵاتی چڵەبەڕووی زێڕینی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “کان”ی فەڕەنسا، فیلمی سینەمایی “ئیسرافیل” لە نووسینی هاوبەشی “ئەرسەلان ئەمیری” سینەماکاری سنەیی و خاتوو “ئایدا پەناهەندە” و لە دەرھێنانی خانمە سینەماکاری ئێرانی “ئایدا پەناهەندە” بەشی “پێشبڕکێی نێودەوڵەتی” و کورتە فیلمی 21 خولەکی “بۆ منداڵ□انی من” To My Children لە دەرھێنانی “شوان دلێر قەرەداغی” سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی نۆڕوێژ لە بەشی “نەتەوەکان و ناسیۆنالیزم” چل و یەکەمین فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “یۆتۆبۆری” Göteborg لە وڵاتی سوید بەڕێوەچوو.

فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “یۆتۆبۆری” کە بە گەورەترین ڕووداویی سینەمایی لە نێوان وڵاتانی ناوچەی ئێسکاندیناڤیا دێتە ئەژمار، لە ساڵی 1979 بە نمایشی 17 فیلمی سینەمایی لە 3 هۆڵی سینەما و بە بەشداریی 3 هەزار بینەر لە شاری یۆتۆبۆری لە وڵاتی سوید دامەزراوە و ساڵانی رابردووش ژمارەی فیلمەکان و هۆڵی سینەماکانی زیادی کردووە و رێژەی بینەرانی گەیشتۆتە 115 هەزار کەس.

چل و یەکەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “یۆتۆبۆری” بە بەڕێوەبەرایەتیی هونەریی “یۆناس هۆلمبێرگ” Jonas Holmberg و بە بەشداریی 399 فیلم لە دەرھێنانی سینەماکارانی 78 وڵاتی جیهان لە چەندین بەشی جۆراوجۆر، لەوانە: بەشی “پێشبڕکێی نێودەوڵەتی” 20 فیلم، بەشی “پێشبڕکێی نۆردیک” 9 فیلم، بەشی “پێشبڕکێی دیکۆم□نتاریی نۆردیک” 8 فیلم، بەشی “پێشبڕکێی ئینگمار برێگمان” Ingmar Bergman بە ٨ فیلم، بەشی “پێشبڕکێی دەستپێدەکات” Startsladden بە ١٠ فیلم، بەشی “پێشکەش کردنی خەڵاتی شانازیی “هەژدیها” Dragon بە خاتوو ژوولییەت بینووش” Juliette Binoche ئەکتەری فەڕەنسی هەڵگری خەڵاتی ئۆسکار و خەڵاتی باشترین ئەکتەری فیستیڤاڵە گرینگە جیهانییەکانی فیلم لەوانە: کان، بەڕڵینالە، ڤێنیز و کۆمەڵێک خەڵاتی گرینگی جیهانی دیکە بە 4 فیلم، بەشی “پێشکەش کردنی خەڵاتی شانازیی “هەژدیها” بە خاتوو ئالیسا ڤیکاندێر” Alicia Vikander ئەکتەری هەڵگری خەڵاتی ئۆسکار و خ□□□کی شاری یۆتۆبۆری 5 فیلم، بەشی “تەرکیز” واتە: بەشی “نەتەوەکان و ناسیۆنالیزم” 15 فیلم، بەشی “سێبەرە دروو□شاوەکانی چین” Electric Shadows of China بە ١٥ فیلم، بەشی “سەدەیەک لەگەڵ ئینگمار برێگمان” 4 فیلم، بەشی “دیداریی دووبارە لەگەڵ بێرگمان” 6 کورتە فیلم و 2 فیلمی سینەمایی، بەشی دەرەوەی پێشبڕکێی “سینەمای نۆردیک” لەوانە: بەشی “رووناکی نۆردیک” 21 فیلم، بەشی

"کورتە فیلمی نۆردیک" 5 فیلم، بەشی "رووناکی نۆردیکی سینەما و تەلەڤیزیۆن" 5 فیلم، بەشی "کورتە فیلمە سویدییەکان" واتە: بەشی "لە ڕێگای زمان و هەواوە" 4 فیلم، بەشی "خاڵی شکاو" 6 فیلم، بەشی "تێپەڕین لە سنوورەکان" 6 فیلم، بەشی "خەونەکان و ئاواتەکان" 6 فیلم، بەشی "شاری ئاڵمانی" 6 فیلم، بەشی "کۆمەڵگایەک بۆ پەیوەندییەکی زۆرەوە" 6 فیلم، بەشی "کار و پشوودان" 6 فیلم، بەشی "ژیان لە لیمبۆ" 6 فیلم، بەشی "شۆفیرەکان" 6 فیلم، بەشی "شاردنەوە" 6 فیلم، بەشی "ئاسەکان، مەئمووریەت و ئایدیا گەورەکان" 6 فیلم، بەشی "چیرۆکەکانی سووریا" 3 فیلم و بەشی "جووڵەی سوید" 2 فیلم، بەشی دەرەوەی پێشبڕکێی "سینەمای نەوەدەوەیەتی" لەوانە: بەشی "گاڵا" 15 فیلم، بەشی "مەستەرز" 18 فیلم و بەشی "تەرکیز لەسەر ئەنیمەیشن: دێنیس تۆپیکۆف"Dennis Tupicoff بە ٦ فیلم، بەشی "ئاسەکان" 11 فیلم و بەشی "سینەمای وەرتیکاڵ" 9 فیلم، بەشی "سینەمای کلاسیک" 10 فیلم، بەشی "5 کیشوەری جیهان" 65 فیلم و بەشی "جووڵە زۆرەکان" Maximerat Animerat بە 8 فیلم، بەشی "دەنگە نوێیەکان"New Voices بە ٢٧ فیلم و هەروەها کۆمەڵێک سیمینار و کۆڕ و کۆبوونەوەی پسپۆڕانە سەبارەت بە کەسایەتی "ئینگمار بێرگمان"، بەشی "بازاڕی فیلم"، ڤۆرکشۆپی ئەکتەری لە لایەن خاتوو "ژوولییەت بینووش" ئەکتەری ناوداری سینەمای جیهان و هەروەها چەندین بەشی دیکە لە رۆژانی 26ی ژانوییە تا 5ی فێبرییەی 2018 لە 10 سینەما و 40 هۆڵی شاری یەتەبۆری لە وڵاتی سوید بەڕێوەچوو.

ئەگەر یەکەم نەبم، نایکەم! … جیهاد موحمەد

"بە مەرجی یەکەمی لەگەڵتانم، شایەریی ناکەم بە خەڵایی، کوا شاباشەکەم! لە پێشدا شاباشم دەوێت، ئەوسا شایەکەت بۆ گەرم دەکەم و، ئەوەی دەیڵێم ناڵێمەوە، زوڕنایەکت بۆ دەژەنم هیچ زوڕناژنێک نەیژەنبێت، دەهۆڵێکت بۆ دەکوتم هیچ دەهۆڵکوتێک نەیکوتابێت. لە ئێستاوە و، لە یەکەم کۆبوونەوە و یەکەم کۆنفرانس و یەکەم کۆنگرەوە بۆ هەمیشە دەبێت سەرکردە بم، دەبێت بمکەیت بە

“سیاسەتمەدار”، بمکەیت بە سەرۆکی شاند و سەرۆکی کۆبوونە و سەرۆکی دانپیانراویی هەموو (جەماوەرەکەمان)، دەبێت بمکەیت بە کادری پێشکەووی حیزبەکەمان، دەبیت دەمڕاست و وتەبێژبم، دەبێت کەس نەتوانێت لەناو حیزبەکەماندا شان بدات لە شانم.
بەم مەرجانە دەیکەم و، ئەو کات دەڵێم هیچ هێزێکی سیاسیی لە ئێمە ڕاستگۆتر نییە و نەبووە بۆ کورد و کوردستان، ئەوە هەر ئێمەین: کە ئەتوانین خۆشگوزەرانی؛ موچە؛ نان؛ کارەبا؛ خۆدەوڵەمەندکردن؛ بوون بە خاوەن باخ و باخات؛ خانوبەرە و موڵکی زۆر و ئتومیلی کۆتا مودێلی سا□□انەی یابانی ئەمەریکی دابین بکەین بۆ هەموو جەماوەرەکەمان و سەرتاپای کۆمەڵگەی کوردی لە زێر هەڵدەکێشین.
ئەوسا دەمبینیت چۆن فووی پیا دەکەم و هاتوهاوارم بۆ دیموکراتیەت و ئازادی و دادپەروەیی و یەکسانی عەرشی هەموو هێزە سیاسییەکانی تر دەلەرزێنێت. ئاخر حیزب دەبیت خەڵکی بەدموپل و بەقسە و گوتارخوێن و گوتاربێژیی ه□ بێت.
بەم مەرجانە کارێک دەکەم، کەس نەیکردبێت، هەرچ جەماوەری کوردستان سەرام دەکەم بە حیزبەکەم”.

ئەمانە هەمووی و زۆر مەرج و پەیمانی ژێربەژێر دەبن بە بنەمای ئەو لیست و حیزبە (نوێیانە)ی لە کوردستاندا دروست دەبن. ئەمە حاڵی یەکەم هەنگاوی حیزب و لیستە(نوێ)کانە، هیچیان ناتوانن یەک بست گەند□ییەکانی پارتی و یەکێتی تێپەڕێنن.

ئەم نموونانە یەکەم جار لە بزووتنەوەی گۆڕاندا دروستبوو، زۆرێک لەوانەی کە سەری زمان و بنی زمانییان گۆڕان و گۆڕانکاریی بوو، تەنها لەسەر ئەوەی پۆستێکی پێنەدرا یان پۆستێکی لێسەندرایەوە، دەستبەجێ نەک وازی هێنا بەڵکو هیچ پێی شەرم نەبوو بووەوە بە یەکێتی یان چوو ئەوبەرەوە و ئاڵای زەردی کردە ملی.
ئەم عەقڵیەتەیە کە حیزب و کار و کردەی سیاسیی لە کوردستاندا وێران کردووە، ئەم عەقڵیەتەیە کە سیاسەت و حیزبایەتی کردووە بە ناوەندی بازرگانیکردن و کاسپیکردن.

هەر لە یەکەم ڕۆژ و ل□ یەکەم کۆبوونەوە و یەکەم کۆنفرانس و یەکەم کۆنگرەی(نەوەی نوێ) و لیستەکەی(بەرهەم ساڵح)ەوە دەرکەوتن.
ئەم لیست و حیزبانە ئیلهام و سیاسەتی بێ بنەما و بێ فکر لە پارتی و یەکێتیەوە وەردەگرن. ئەم جۆرە حیزب و سیاسەتە جێگەی بڕوا و متمانە نین، کە بتوانن حیزبایەتیە نەریتییەکەی پارتی و یەکێتی تێپەڕێنن، بە داخەوە.
ئەم جۆرە لە حیزب و لیستی (نوێ) کێبڕکێ لەگەڵ پارتی و یەکێتیدا

لەسەر بیرە کۆن و نەریتییەکەی کوردایەتی دەکەن، کێبڕکێ لەسەر گەڕانەوەی ناوچە دابڕاوەکان دەکەن. هیچ پێیان نەنگیی نییە کە چەندین جار بانگهێشتی درۆزنانەی ئەوە بکەن کە هاتنە سەر حکوم "دەوڵەتی کوردیی" دروستدەکەن. ئەم ع□ق□ت□ لە ئێستاوە سەردانی ماڵ بە ماڵی خاوەن نفوز و خاوەن دیوەخان و دەوڵەمەندەکان بۆ دەنگ کۆکردنەوە دەکەن. لای ه□زاران تەنها خۆیانن کە ئەتوانن ه□زاران لە دەردیسەری ڕزگار بکەن، لای بازرگانەکان و دەوڵەمەندەکان تەنها خۆیانن کە زەوینەی دەوڵمەندیی و بازرگانێتی زیاتریان بۆ دابین بکەن. لای ئیسلامییەکان لەوان ئیسلامییترن و زیاتر پارێزگاری لە کولووترە باوەکە دەکەن، لای چەپ و کۆمۆنیست و ئازدیخوازەکان کەس هێندەی ئەمان ئازادییخواز و یەکسانخواز نییە، هەر ئەمانن دەتوانن سیستمی سۆسیالیستیی بەرهەمبێنن.
سیاسەت و حیزبایەتی لە کوردستانی باشوردا بە خۆرێک ئابڕووی چووە کە بە دەگمەن کەسانی هۆشیار و بە ئاگا بڕویان پێدەکات.

جیهاد موحمەد/ ١١/٠٢/٢٠١٨

من عەفرینم … هۆنراوەی: رەزا شوان

من عەفرینم ، کوردستانیم
هێمای بەرگری و بەرخودانیم
* * *
من عەفرینی خۆڕاگرم
من ش□شم ، من ئاگرم
* * *
کچان و کوڕانی ش□□قانانم
شانازین بۆ کوردستانم
* * *
من داستانی ئەم سەردەمەم
قارەمانێکی بێوێنەم
* * *

داگیرکەرانی بێگانە
ستەمکاری پیشەیانە
* * *
خوێنمژن ، رەگەزپەرستن
دڕندەن و کەسنەویستن
* * *
ئەردۆگانی سیکۆپاتی
کوشتن و بڕینە ئاواتی
* * *
عەفرین بۆتە چەقۆی چاوی
بۆتە شێرپەنجەی هەناوی
* * *
نە لەشکری زەبەلاحتان
نە فڕۆکە و تۆپ و تانکتان
* * *
ئازادیخوازین نابەزین
شەهیدیشبین هەر سەربەرزین

نەرویج: ٩ی/ فێبروار/ ٢٠١٨